

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “การยอมรับเกษตรกรที่เหมาะสมสำหรับการผลิตพริกของเกษตรกรตามโครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐานในจังหวัดศรีสะเกษ” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำรา บทความที่มีเนื้อหา แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้

1. จังหวัดศรีสะเกษ
2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับ
3. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับพริก
4. เกษตรกรที่เหมาะสมสำหรับการผลิตพริก
5. คุณสมบัติของเกษตรกรผู้ผลิตพริก
6. นโยบายส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐานและยุทธศาสตร์จังหวัดศรีสะเกษ
7. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. จังหวัดศรีสะเกษ

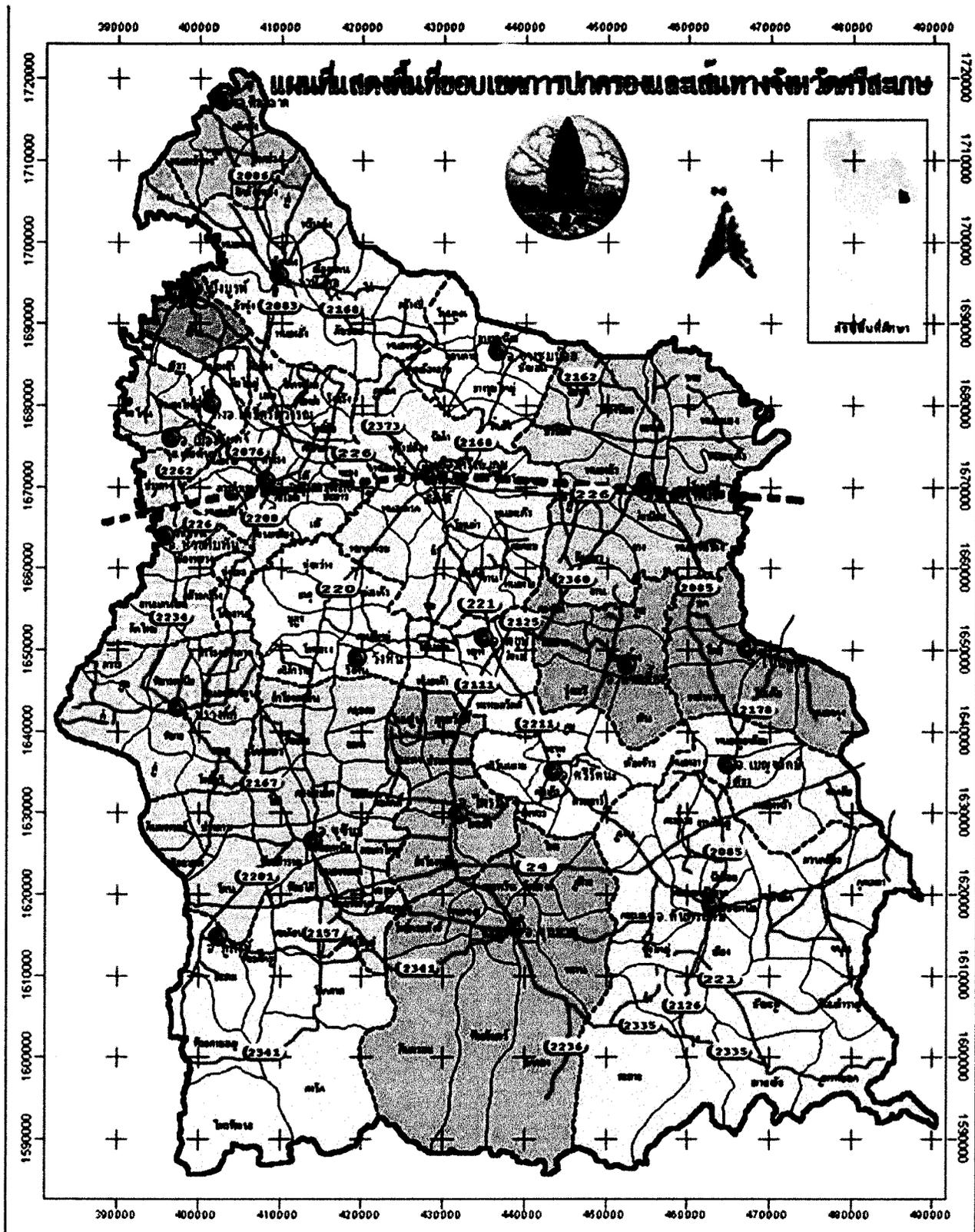
จังหวัดศรีสะเกษ มีลักษณะทางสภาพภูมิศาสตร์ สภาพทางสังคม เศรษฐกิจและสาธารณูปโภค ดังนี้

1.1 สภาพทางภูมิศาสตร์

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดศรีสะเกษ (2546:16-18) ได้กล่าวถึงจังหวัดศรีสะเกษในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1.1 ลักษณะภูมิประเทศ จังหวัดศรีสะเกษตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ระหว่างเส้นรุ้งที่ละติจูด 14 - 15 องศาเหนือและเส้นแวงที่ 104 - 105 องศาตะวันออก อยู่เหนือระดับน้ำทะเล 120 เมตร มีเนื้อที่ทั้งหมด 8,839.976 ตารางกิโลเมตร หรือ 5,524,989.50 ไร่ ห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยรถไฟ 515 กิโลเมตรและโดยทางรถยนต์ 571 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร
ทิศใต้ ติดกับราชอาณาจักรกัมพูชา
ทิศตะวันออก ติดกับจังหวัดอุบลราชธานี
ทิศตะวันตก ติดกับจังหวัดสุรินทร์
แผนที่จังหวัดศรีสะเกษ ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 แผนที่จังหวัดศรีสะเกษ

ที่มา: สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ: (2549) “แผนที่จังหวัดศรีสะเกษ”

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มอยู่ทางเหนือและตอนกลางของจังหวัด ส่วนทางตอนใต้จะเป็นที่ลาดชันและถูกคลื่นลอนตื้นสลับลาดชัน พื้นที่ทั้งหมดของจังหวัดจะมีความลาดชัน จากทางตอนใต้สู่แม่น้ำมูลทางตอนเหนือของจังหวัด สภาพดินร้อยละ 60 เป็นดินร่วนปนทรายที่มีการระบายน้ำดี มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ มีเพียงร้อยละ 4.5 ของพื้นที่จังหวัดเท่านั้น ที่มีระดับความอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงค่อนข้างสูง ส่วนที่เหลืออีกประมาณ ร้อยละ 35.5 เป็นดินภูเขาและเทือกเขาซึ่งทำการกสิกรรมได้เพียงบางส่วน มียอดเขาสูงที่สุดของจังหวัดคือยอดเขาพนมตาเหมือนในเขตอำเภอขุนหาญ 673 เมตร และมีแนวชายแดนติดกับประเทศกัมพูชา ประชาธิปไตย รวม 127 กิโลเมตร (อำเภอกันทรลักษ์ 76 กิโลเมตร อำเภอขุนหาญ 18 กิโลเมตร และอำเภอภูสิงห์ 33 กิโลเมตร)

1.1.2 ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดศรีสะเกษ มีอากาศร้อนจัดในฤดูร้อนและค่อนข้างหนาวจัดในฤดูหนาว ส่วนใหญ่ในฤดูฝนมักจะมีฝนตกหนักในเดือนกันยายน โดยจะตกหนักในพื้นที่ตอนกลางและตอนล่างของจังหวัดเท่านั้น ส่วนพื้นที่ทางตอนบนจะมีปริมาณฝนตกน้อยและไม่สม่ำเสมอ

1.1.3 ทรัพยากรธรรมชาติ และแหล่งน้ำ

1) ทรัพยากรธรรมชาติ ที่สำคัญของจังหวัดศรีสะเกษ คือ ป่าไม้ โดยอยู่ในเขตอำเภอกันทรลักษ์ อำเภอขุนหาญ ขุขันธ์และภูสิงห์ แต่ยังคงมีการบุกรุกทำลายป่าไม้ในอัตราสูง ทำให้ป่าไม้ส่วนที่เหลือไม่เพียงพอที่จะรักษาสภาพอากาศแหล่งต้นน้ำลำธาร และการพังทลายของผิวดิน

2) แหล่งน้ำ

(1) แหล่งน้ำธรรมชาติ

ก. ลำน้ำชี เป็นแม่น้ำที่สำคัญส่วนหนึ่งไหลผ่านอำเภอรายีไสล อำเภอขามเฒ่าและอำเภอกันทรารมย์ และไหลลงสู่อำเภอเชิงใน จังหวัดอุบลราชธานี

ข. ลำน้ำมูล มีต้นกำเนิดที่จังหวัดนครราชสีมา ไหลผ่านอำเภอรายีไสล อำเภอเมืองศรีสะเกษ อำเภอขามเฒ่า และอำเภอกันทรารมย์ แล้วไหลลงสู่อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

ค. ห้วยสำราญ ต้นกำเนิดที่อำเภอภูสิงห์ ไหลผ่านอำเภอภูสิงห์ อำเภอขุขันธ์ อำเภอวังหิน และไหลลงสู่แม่น้ำมูลที่อำเภอเมืองศรีสะเกษ

ง. ห้วยขะยุง ต้นกำเนิดที่อำเภอกันทรลักษ์ ไหลผ่านอำเภอเบญจลักษ์ อำเภอโนนคูณ และไหลลงสู่แม่น้ำมูลที่อำเภอกันทรารมย์

จ. ห้วยทา ต้นกำเนิดที่อำเภอขุนหาญ ไหลผ่านอำเภอไพรบึง

อำเภอพยุหะ และไหลลงสู่อำเภอเมืองศรีสะเกษ

ฉ. **ลำน้ำสายอื่น ๆ** เช่นห้วยเหนือ ห้วยทับทัน ที่ใช้ในการทำการเกษตรที่สำคัญอยู่ในอำเภوخันธุ์และอำเภอห้วยทับทัน และหนองบึงต่าง ๆ ที่มีอยู่ทั่วไป แต่เนื่องจากการตัดไม้ทำลายป่า จึงมีผลทำให้ปริมาณน้ำฝนลดน้อยลง สภาพแหล่งน้ำดินเงินและไม่สามารถเก็บกักน้ำได้ตลอดปี

(2) แหล่งน้ำชลประทาน

ก. **โครงการชลประทานขนาดกลาง** จังหวัดศรีสะเกษ มีระบบชลประทาน ขนาดกลาง จำนวน 18 โครงการ สามารถเก็บกักน้ำได้ 173.94 ล้านลูกบาศก์เมตร และสามารถส่งน้ำเพื่อการเพาะปลูกพืชได้ จำนวน 77,552 ไร่

ข. **โครงการชลประทานขนาดเล็ก** จังหวัดศรีสะเกษ มีระบบชลประทานขนาดเล็ก จำนวน 313 โครงการ สามารถส่งน้ำเพื่อการเกษตร ได้จำนวน 231,000 ไร่

ค. **โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ** จังหวัดศรีสะเกษมีจำนวน 3 โครงการ ได้แก่ โครงการศูนย์พัฒนาการเกษตรภูสิงห์อันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการทับทิมสยาม 06 อำเภوخันธุ์ โครงการทับทิม 07 อำเภอขุนหาญ

1.1.4 พื้นที่ทำการเกษตร

จังหวัดศรีสะเกษมีพื้นที่ทั้งหมด 5,524,985 ไร่ เป็นพื้นที่การเกษตร 3,573,299 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ทำนา 3,129,039 ไร่ คิดเป็น 87.57 เปอร์เซ็นต์ พืชไร่ 250,622 ไร่ คิดเป็น 7.01 เปอร์เซ็นต์ ไม้ผล 115,000 ไร่ คิดเป็น 3.22 เปอร์เซ็นต์ ไม้ดอก 102 ไร่ คิดเป็น 0.002 เปอร์เซ็นต์ พืชผัก 42,958 ไร่ คิดเป็น 1.20 เปอร์เซ็นต์ ไม้ยืนต้น 31,459 ไร่ คิดเป็น 0.88 เปอร์เซ็นต์ อื่น ๆ 4,119 ไร่ และคิดเป็น 0.12 เปอร์เซ็นต์

1.2 สภาพสังคมและเศรษฐกิจ

1.2.1 สภาพทางสังคม

1) **การปกครอง** แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 20 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ 206 ตำบล 2,411 หมู่บ้าน การปกครองท้องถิ่น แบ่งเป็น เทศบาลเมือง 2 เทศบาล เทศบาลตำบล 13 เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล 204 แห่ง

2) **ประชากร** จังหวัดศรีสะเกษ มีประชากร ณ เดือนกุมภาพันธ์ 2550 เป็นชาย 722,794 คน หญิง 723,690 คน รวมทั้งสิ้น 1,446,484 คน อำเภอเมืองศรีสะเกษ รวมเขตเทศบาลมีประชากรมากที่สุด มีจำนวน 250,911 คน รองลงมาได้แก่อำเภอกันทรลักษ์ มีจำนวน 189,863 คน และความหนาแน่นของประชากรของอำเภอกันทรลักษ์ 153.5 คนต่อตารางกิโลเมตร

3) การศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ มีโรงเรียนทั้งสิ้น 1,004 แห่ง มีครู 13,509 คน และนักเรียน 283,357 คน คิดเป็นอัตราส่วนครู 1 คน เท่ากับนักเรียน 24 คน(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษเขตที่ 1: 2550:2)

4) การสาธารณสุข จังหวัดศรีสะเกษ โรงพยาบาลของรัฐ 18 แห่งและโรงพยาบาลเอกชน 1 แห่ง สถานีอนามัย 255 แห่ง คลินิก 116 แห่ง แพทย์ 122 คน ทันตแพทย์ 41 คน พยาบาลวิชาชีพ 814 คน พยาบาลเทคนิค 357 คน และมีเตียงผู้ป่วย 1,346 เตียง โดยมีอัตราส่วนประชากรต่อแพทย์ 1 คน เท่ากับ 11,897 คน และอัตราส่วนประชากรต่อเตียงเท่ากับ 1,078 คน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดศรีสะเกษ : 2549:3)

5) สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกรและกลุ่มส่งเสริมอื่น ๆ มีสหกรณ์ จำนวน 103 สหกรณ์ มีสมาชิก 192,339 คน กลุ่มเกษตรกร 58 กลุ่ม สมาชิก 6,375 คน วิสาหกิจชุมชน 59 กลุ่ม สมาชิก 1,325 คน กลุ่มอาชีพ 321 กลุ่ม และสมาชิก 5,200 คน (สำนักงานสหกรณ์จังหวัดศรีสะเกษ: 2550:8)

1.2.2 สภาพเศรษฐกิจ จังหวัดศรีสะเกษ มีมูลค่ารวมผลิตภัณฑ์จังหวัด ตามราคาประจำปี 36,994 ล้านบาท มูลค่าผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อหัว (Per Capita : GPP) 24,403 บาท (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดศรีสะเกษ : 2549:11)

1.3 สาธารณูปโภค

1.3.1 การคมนาคมและขนส่ง จังหวัดศรีสะเกษมีทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงจังหวัดที่สามารถใช้เดินทางติดต่อภายในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียงได้โดยสะดวก มีถนนในชนบทแต่อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ไม่ตลอดฤดูกาล การคมนาคมทางรถไฟมีเส้นทางผ่านจังหวัดศรีสะเกษ เป็นระยะทางทั้งสิ้น 77 กิโลเมตร

1.3.2 โทรศัพท์ ในปีงบประมาณ 2549 จังหวัดศรีสะเกษ มีชุมสาย 26 แห่ง มีจำนวนเลขหมาย 16,299 หมายเลข โดยเป็นการติดต่อภายในจังหวัด

1.3.3 การไปรษณีย์โทรเลข ในปีงบประมาณ 2549 มีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข จำนวน 17 แห่ง มีจำนวนบริการไปรษณีย์ภัณฑ์ธรรมดา 4,344,300 ชิ้น บริการพิเศษ 612,799 ชิ้น พัสดุไปรษณีย์จำนวน 30,790 ชิ้น และโทรเลข จำนวน 14,147 ครั้ง

1.3.4 สาธารณูปโภค จังหวัดศรีสะเกษ มีการประปาทั้งสิ้น 8 แห่ง มีกำลังผลิตรวม 6,263,400 ลูกบาศก์เมตร และมีสถานีจ่ายไฟฟ้า 3 แห่ง คือ อำเภอเมืองศรีสะเกษ อำเภอกันทรลักษ์ และอำเภอขุนหาญ มีการใช้กระแสไฟฟ้าในจังหวัด 287.48 ล้านกิโลวัตต์ต่อชั่วโมง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าจังหวัดศรีสะเกษ มีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมทั้งด้านพื้นที่ การเกษตร แหล่งน้ำธรรมชาติเพื่อการเกษตร การชลประทาน การคมนาคมขนส่งที่สะดวกและ เกษตรกรศักยภาพที่จะพัฒนาการผลิตพริกที่มีคุณภาพและสามารถสร้างรายได้ให้เกษตรกรมีความ มั่นคงยั่งยืนต่อไป

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับ

2.1 แนวคิดของการยอมรับ

ในเรื่องนี้จะกล่าวถึง ความหมายของการยอมรับความสำคัญของการยอมรับ กระบวนการยอมรับ ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1.1 ความหมายของการยอมรับ

การยอมรับ (adoption) มีผู้ให้ความหมายของการยอมรับไว้หลากหลาย ดังนี้

Rogers E.M.(1968) อ้างในบุญธรรม จิตต์อนันต์ (2540: 212-214) ได้ให้ความหมายของการยอมรับว่าเป็นกระบวนการทางจิตใจของบุคคลแต่ละคน ที่เริ่มตั้งแต่การรับรู้ ข่าวสารเกี่ยวกับนวัตกรรมหนึ่งไปจนถึงการยอมรับเอานวัตกรรมนั้น ๆ ไปใช้

ดิเรก ฤกษ์ห่วย (2524:101) ได้ให้ความหมายของการยอมรับว่าเป็น กระบวนการทางจิตใจของบุคคลแต่ละคน ซึ่งเริ่มจากการได้ยินหรือรับทราบในเรื่องนั้นจนกระทั่ง รับไปปฏิบัติ

วิจิตร อาวะกุล (2527: 131) ได้ให้ความหมายของการยอมรับว่าเป็น กระบวนการทางจิตใจของบุคคลแต่ละคน ที่เริ่มตั้งแต่การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับนวัตกรรมหรือ เทคโนโลยีหนึ่ง ๆ ไปจนถึงการยอมรับเทคโนโลยีนั้นอย่างเปิดเผย

จรัล ดาวสวย (2544: 6) ให้ความหมายของการยอมรับนวัตกรรมว่า หมายถึง การที่ประชากรซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายตัดสินใจที่จะนำเอานวัตกรรมนั้นไปใช้ในการ ปฏิบัติงานเพราะ เห็นว่าเป็นวิธีการที่ดีกว่า มีประโยชน์กว่าที่ใช้อยู่เดิม และการยอมรับของ เกษตรกรเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเกษตรกรภายหลังจากได้เรียนรู้แนวคิด ความรู้ ความ ชำนาญและประสบการณ์ใหม่ แล้วนำไปยึดถือปฏิบัติตาม ซึ่งมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ 1) การยอมรับ แล้วนำไปปฏิบัติตามไปตลอด (continuous adoption) 2) บางครั้งยอมรับแล้วไม่ปฏิบัติตามหรือ ปฏิบัติตามได้ระยะหนึ่งแล้วหยุดทำ

วัลลภ พรหมทอง (2541: 58) ให้ความหมายของการยอมรับว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล หลังจากได้เรียนรู้ ซึ่งทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและความชำนาญและสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติ เช่น เกษตรกรได้เรียนรู้เกี่ยวกับการให้วัคซีนป้องกันโรคสัตว์ แล้วเกิดการเรียนรู้ถึงผลดีของวัคซีนรวมทั้งได้เรียนรู้ถึงการปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ หลังจากนั้นก็นำมาใช้ปฏิบัติในการประกอบอาชีพของตนเองได้

พีระพันธ์ แสงใส (2535) อ่างในสุเมธา คาระโก (2544: 9) กล่าวว่า การยอมรับเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการยอมรับนวัตกรรม ซึ่งจะบ่งบอกว่านวัตกรรมนั้น ประสบผลสำเร็จเพราะผู้รับยอมรับและนำไปใช้หรือความล้มเหลวเพราะนวัตกรรมนั้นได้รับการปฏิเสธจนต้องเลิกกลับไปในที่ที่สุด การยอมรับเป็นผลสืบเนื่องมาจากกระบวนการยอมรับนวัตกรรมในขั้นแรก ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกันอย่างแยกไม่ออก ตั้งแต่การคิด การสร้าง การพัฒนาและการเผยแพร่ นวัตกรรม

จากที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความหมายของการยอมรับไว้พอสรุปได้ว่าการยอมรับ หมายถึง การที่บุคคลที่เป็นกลุ่มเป้าหมายได้รับรู้ข่าวสารนวัตกรรมหนึ่ง ๆ แล้วเกิดความสนใจ เรียนรู้โดยการทดลองทำงานเข้าใจในนวัตกรรมนั้นอย่างลึกซึ้ง แล้วนำไปปฏิบัติตามจนเกิดทักษะและความชำนาญแล้วยอมรับนวัตกรรมนั้นไปปฏิบัติ

2.1.2 กระบวนการยอมรับ

Rogers E.M. (1968: 81-86) กล่าวว่า กระบวนการยอมรับ (adoption process) มี 5 ขั้น ดังนี้

1) **ขั้นรับรู้ข่าวสาร (awareness stage)** เป็นขั้นเริ่มแรกที่จะนำไปสู่การยอมรับหรือปฏิเสธสิ่งใหม่ ๆ ที่มีคนสร้างขึ้นมา แต่ยังไม่รับรู้ข่าวสารอย่างไม่ครบถ้วน เป็นการรู้สิ่งใหม่ ๆ แต่ยังไม่แน่ใจที่จะหาข้อมูลเพิ่มเติมขั้นอีก

2) **ขั้นสนใจ (interest stage)** เป็นขั้นที่เริ่มมีความสนใจและแสวงหาข่าวสารเพิ่มเติมรู้สึกชอบในสิ่งใหม่ ๆ แต่ยังไม่ตัดสินใจที่จะนำไปปฏิบัติด้วยตนเอง มีการหาข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้นเพื่อประกอบเป็นองค์ความรู้ บุคคลต้องได้รับการกระตุ้นต่อการได้รับรู้สิ่งใหม่ ๆ จากการได้ยินหรือการอ่าน บุคลิกภาพและค่านิยมของปัจเจกบุคคล รวมทั้งบรรทัดฐานทางสังคมอาจมีผลต่อแหล่งที่ปัจเจกบุคคลไปหาข่าวสารและมีการตีความข่าวสารที่เกี่ยวกับสิ่งใหม่ ๆ นั้นด้วย

3) **ขั้นไตร่ตรองหรือประเมินผล (evaluation stage)** เป็นขั้นที่ปัจเจกบุคคลคิดจะใช้นวัตกรรมนั้นกับสถานการณ์ปัจจุบันและข้างหน้า โดยไตร่ตรองว่าจะลองใช้ดีหรือไม่ด้วยการชั่งน้ำหนักระหว่างข้อดีและข้อเสียของนวัตกรรมนั้น ถ้ารู้สึกว่าคุณดีมีมากกว่าก็จะตัดสินใจที่จะ

ลองใช้ ขั้นนี้จึงแตกต่างจากขั้นอื่น ๆ ตรงที่ได้เกิดการตัดสินใจที่จะลองความคิดใหม่ ๆ โดยที่ปัจเจกบุคคลมักคิดว่าการใช้นวัตกรรมเป็นการเสี่ยง เพราะไม่แน่ใจในผลที่จะเกิดขึ้น ดังนั้นในขั้นของการไตร่ตรองตัดสินใจนี้จึงต้องการเสริมแรง (reinforcement) ที่จะทำให้แน่ใจยิ่งขึ้นว่ากำลังทำในสิ่งที่ถูกต้อง ได้แก่ ข่าวสารและการแนะนำจากเพื่อน ๆ ตลอดจนการเสริมแรงจากสื่อสารมวลชน ต่าง ๆ ในขั้นนี้จึงได้รวมถึงพฤติกรรมด้านความชอบหรือไม่ชอบต่อความคิดใหม่ ๆ นั้น

4) **ขั้นทดลองทำหรือทดสอบ (trial stage)** เป็นขั้นที่ปัจเจกบุคคลลองใช้นวัตกรรมนั้นกับสถานการณ์ของตน แต่เป็นการลองดูกับส่วนน้อยก่อน เพื่อดูว่าได้ผลดีหรือไม่ และประโยชน์ที่ได้นั้นมากพอที่จะยอมรับปฏิบัติอย่างเต็มที่หรือไม่ จึงเป็นการทดสอบว่านวัตกรรมใช้ได้ตรงกับที่ต้องการหรือไม่ ในขั้นนี้ปัจเจกบุคคลอาจแสวงหาข่าวสารที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับวิธีการใช้นวัตกรรมนั้น ผลของการทดลองปฏิบัตินี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจที่จะปฏิเสธหรือยอมรับต่อไป

5) **ขั้นยอมรับไปปฏิบัติ (adoption stage)** เป็นขั้นที่ปัจเจกบุคคลตัดสินใจที่จะใช้นวัตกรรมนั้นต่อไปอย่างเต็มที่ หลังจากได้พิจารณาไตร่ตรองจากผลที่ได้ลองปฏิบัติ

ปัญญา หิรัญรัศมี (2529: 180) กล่าวว่ากระบวนการยอมรับทั้ง 5 ขั้นตอน มิใช่เป็นสิ่งที่ตายตัวเสมอไปของบุคคลในการยอมรับทั้ง 5 ขั้นตอน เป็นแต่เพียงลำดับขั้นที่บุคคลทั่วไปหากจะยอมรับมักจะปฏิบัติทั้ง 5 ขั้นตอน แต่บางคนอาจจะยอมรับได้เลยโดยไม่จำเป็นต้องผ่านทั้ง 5 ขั้นตอน การยอมรับนั้นมีปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบหลายอย่าง อย่างไรก็ตามการยอมรับของบุคคลจะไม่อยู่ในช่วงเวลาเดียวกัน และการยอมรับนั้นก็ไม่ว่าจำเป็นต้องยอมรับตลอดไปจนไม่มีการเปลี่ยนแปลง แหล่งข้อมูลตลอดจนสื่อที่ใช้เป็นสิ่งสำคัญมากต่อการยอมรับตลอดไปจนไม่มีการเปลี่ยนแปลงแหล่งข้อมูลตลอดจนสื่อที่ใช้เป็นสิ่งสำคัญมากต่อการยอมรับในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

(1) **ขั้นรับทราบ** สื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ เป็นสื่อและแหล่งข้อมูลที่สำคัญที่สุด ส่วนตัวเจ้าหน้าที่จะเป็นรอง

(2) **ขั้นสนใจ** สื่อมวลชนที่ใช้ในขั้นรับทราบก็ยังมีผลสำคัญและใช้ได้อยู่

(3) **ขั้นประเมินผล** เกษตรกรด้วยกันมีส่วนผลักดันให้เกิดการประเมินผลวิทยาการแผนใหม่ โดยเฉพาะเกษตรกรผู้นำหรือเกษตรกรซึ่งเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จมาแล้ว

(4) **ขั้นลองทำ** สื่อที่เป็นตัวบุคคล กลุ่มเกษตรกรด้วยกันยังมีความสำคัญอยู่

(5) **ขั้นยอมรับ** ขั้นนี้ไม่จำเป็นต้องมีสื่อประเภทมวลชนอีกแล้ว แต่สื่อประเภทบุคคลยังมีความจำเป็น ทั้งเพื่อนบ้านเกษตรกรด้วยกัน รวมถึงเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า กระบวนการยอมรับ มีองค์ประกอบหลายอย่างที่将会ทำให้เกิด การยอมรับและนำไปปฏิบัติจนเกิดผลขึ้นอยู่กับแหล่งข้อมูลและนวัตกรรม ที่สำคัญการยอมรับ ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นรับทราบ ขั้นสนใจ ขั้นประเมินผล ขั้นลงทำ ขั้นยอมรับ

2.1.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับ

1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

ดิเรก ฤกษ์หรัย (2524) อ้างในจรัล คาวสวย (2544: 8-10) ได้กล่าวว่าสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับหรือปฏิบัติทางการเกษตรของเกษตรกร มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องอยู่หลายประการ คือ

(1) ปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขหรือสภาพการณ์โดยทั่วไป

ก. สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม รวมทั้งสภาพทางภูมิศาสตร์

ก) สภาพทางเศรษฐกิจ ที่มีผลต่อการยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่าง กัน ได้แก่ เกษตรกรที่ถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินมากกว่า เกษตรกรที่มีที่ทำกินมากกว่าเกษตรกรที่มี รายได้มากกว่า ปัจจัยแต่ละอย่างเหล่านี้ส่งผลให้มีแนวโน้มที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลง ได้ง่ายกว่า และเร็วกว่า ที่มีสิ่งเหล่านี้น้อยกว่า

ข) สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอัตราการ ยอมรับมีหลายประการ เช่น มวลชนที่อยู่ในชุมชนหรือสังคมที่รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีเก่า ๆ อย่างเคร่งครัดมากกว่า มีลักษณะการแบ่งชั้นทางสังคมอย่างเด่นชัดมากกว่า มีลักษณะการรวมตัว ช่วยเหลือเพื่อนบ้านซึ่งกันและกัน ลักษณะการทำงานเพื่อส่วนรวมน้อยกว่ามีค่านิยมและความเชื่อที่เป็นอุปสรรคต่อการนำการเปลี่ยนแปลงมากกว่า แต่ละอย่างเหล่านี้มีผลทำให้เกิดการยอมรับการนำ การเปลี่ยนแปลงช้าลง

ค) สภาพทางภูมิศาสตร์ มีส่วนเกี่ยวข้องกับการยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือ ในท้องที่ใดที่มีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่สามารถติดต่อกับท้องที่อื่น ๆ โดยเฉพาะ ท้องที่ที่เจริญทางด้านเทคโนโลยีมากกว่า ไม่ว่าจะเป็นทางคมนาคมที่สะดวกหรืออื่น ๆ หรือท้องที่ที่ ทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยในการผลิตที่มากกว่า อย่างใดอย่างหนึ่งหรือมากกว่าจะมีผล ให้เกิดแนวโน้มในการยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เร็วกว่าและในปริมาณที่มากกว่า

ข. สมรรถภาพในการดำเนินงานของสถาบันที่เกี่ยวข้อง

ก) สถาบันที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะทางการเกษตร ได้แก่ สถาบันสินเชื่อเพื่อการเกษตร สถาบันวิจัยและส่งเสริมการเกษตร สถาบันจัดการเกี่ยวกับการตลาด สถาบันที่ดำเนินการเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดิน

ข) สถาบันที่เกี่ยวข้องกับ *infrastructure* เช่น การก่อสร้าง ถนน หนทาง ระบบการชลประทาน

ค) สถาบันที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชน เช่น สิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์

(2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรง

ก. บุคคลเป้าหมาย (target person) หรือผู้รับการเปลี่ยนแปลง (client) พื้นฐานของเกษตรกรเองเป็นส่วนสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการขอรับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งได้แก่

ก) พื้นฐานของสังคม ได้แก่

(ก) เพศ เพศหญิงขอรับการเปลี่ยนแปลงเร็วกว่าเพศชาย

(ข) การศึกษา เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาและประสบการณ์ที่สูงกว่าจะขอรับเร็วกว่าเกษตรกรที่อยู่ในกลุ่มที่มีการศึกษาค่ำกว่า

(ค) การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมหรือผู้นำการเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ มากกว่าความถี่ในการรับฟังข่าวสารไม่ว่าจากวิทยุหรือจากแหล่งใด ๆ มากกว่าและหรือมีที่ร่วมประชุมกลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเพื่อนบ้านในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพมากกว่าจะมีการขอรับการเปลี่ยนแปลงในระดับที่เร็วกว่าและมากกว่า

(ง) อายุ กลุ่มที่อยู่ในวัยรุ่นขอรับเร็วที่สุด และช้าลงไปตามลำดับเมื่ออายุมากขึ้น

ข) พื้นฐานทางเศรษฐกิจ เกษตรกรที่มีลักษณะต่อไปนี้โดยอย่างน้อยหนึ่งหรือมากกว่าจะขอรับการนำการเปลี่ยนแปลงที่เร็วกว่าและมีปริมาณที่มากกว่าลักษณะที่ว่าเป็นคือ

(ก) กรรมสิทธิ์ในที่ดิน การมีกรรมสิทธิ์ถือครองที่ดินจำนวนเนื้อที่มากกว่า

(ข) จำนวนพื้นที่ในการทำการเกษตร การประกอบการเกษตรในที่ดินที่มีเนื้อที่มากกว่า

(ค) ลักษณะของการประกอบอาชีพ การประกอบอาชีพในลักษณะที่เป็นการค้าและมีรายได้มากกว่า

(ง) ทุน การมีโอกาสได้รับสินเชื่อที่มีปริมาณที่มากกว่าและดอกเบี้ยถูกกว่า

(จ) *ทรัพยากร* การมีทรัพยากรที่จำเป็นในการผลิตมากกว่า

(ฉ) *เครื่องมือ* การมีเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการผลิต

ค) *การติดต่อสื่อสาร* พื้นฐานในการติดต่อสื่อสารของเกษตรกรที่จำเป็น
อย่างยิ่ง คือ ประสิทธิภาพในการรับฟังข่าวสารคือ การอ่าน การฟัง รวมทั้งความคิดที่มีเหตุผล และ
ในขณะเดียวกันความสามารถในการพูด การเขียนก็มีส่วนช่วยเสริมสร้างในเรื่องของการสร้าง
ความเข้าใจระหว่างเพื่อนบ้านด้วยตนเอง ให้เกิดความเชื่อมั่นในการยอมรับการเปลี่ยนแปลงให้มาก
ขึ้น

ง) *พื้นฐานในเรื่องอื่น ๆ คือ*

(ก) *เกษตรกรที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (achievement motivation)* มี
ความพร้อมทางด้านจิตใจและหรือมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องมากกว่าและหรือมีทัศนคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่
ส่งเสริมหรือผู้นำการเปลี่ยนแปลงและหรือทัศนคติที่ดีต่อเทคโนโลยีที่นำมาเพื่อการเปลี่ยนแปลง

(ข) *มีความสนใจในปัญหาและความต้องการ สนใจในการ*
ประกอบอาชีพของตนเองและกิจกรรมอาชีพของเพื่อนบ้าน

(ค) *ความสามารถในการจัดการ* เกษตรกรที่มีลักษณะอย่างใด
อย่างหนึ่งหรือมากกว่า จะมีแนวโน้มที่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงมากกว่าและรวดเร็วกว่าตามลำดับ

ช. *ปัจจัยที่เนื่องมาจากนวัตกรรม (innovations) หรือเทคโนโลยี* ที่จะนำไป
เปลี่ยนแปลงปัจจัยที่ทำให้มีผลต่อการยอมรับนวัตกรรมเกษตรหรือเทคโนโลยีเกษตรกรภายใต้
สถานการณ์สภาพแวดล้อมหนึ่ง ๆ ที่สำคัญ คือ

ก) *ต้นทุนและกำไร (cost and profit)* ถ้าเทคโนโลยีใดลงทุนน้อยที่สุด
กำไรมากที่สุด การยอมรับก็ต้องสูงกว่าเร็วกว่า ถ้าไร้นั้นนอกจากจะหมายถึงเงินที่ได้ ยังรวมถึงกำไร
ที่เกิดจากการใช้ประโยชน์และความมีหน้าตา (utility and prestige) ด้วย

ข) *ความสอดคล้องและเหมาะสมกับสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน (similar and fit)*
ในเรื่องของการไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณีความเชื่อของคนในชุมชน และความเหมาะสมกับ
ลักษณะทางกายภาพของทรัพยากรที่มีในชุมชนด้วย

ค) *สามารถปฏิบัติได้และเข้าใจได้ง่าย (practical and understood)*
คือ ต้องไม่เป็นเรื่องที่ยู่ยากสลับซับซ้อน และไม่มีกฎเกณฑ์ที่ยู่ยากจนเกินไปทำให้เข้าใจง่าย
ปฏิบัติง่ายและมีวัสดุจำเป็นที่เกี่ยวข้องขายในท้องถิ่นและขายในปริมาณที่จำกัดได้

ง) *สามารถเห็นว่าปฏิบัติได้ผลมาแล้ว (visibility)* คือถ้าเห็นว่าเกิดผลดี
มาแล้วก่อนก็จะปฏิบัติตามหรือยอมรับได้ง่ายและเร็วกว่า

จ) *สามารถแบ่งแยกเป็นขั้นตอนหรือแยกเป็นเรื่อง ๆ ได้ (divisibility)*

ฉ) ใช้เวลาน้อยหรือประหยัดเวลา (*time saving*)

ช) เป็นการตัดสินใจของกลุ่ม (*group decision*) เพราะกลุ่มจะมีอิทธิพลในการที่จะมีกฎเกณฑ์บางอย่างที่สมาชิกจะต้องปฏิบัติตามแม้บางครั้งจะไม่เห็นด้วยก็ตามแต่ถ้ายังคงเป็นสมาชิกอยู่ก็จำเป็นที่จะต้องเคารพมติของกลุ่ม

ดิเรก ฤกษ์หรัย (2524) อ้างในจรัล คาวสวย (2544:8-10) ได้กล่าวว่าลักษณะที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมทั้งหมดนี้ ถ้ามีครบมากที่สุด การยอมรับนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรหรือสิ่งปฏิบัติทางการเกษตรจะรับได้เร็วกว่า ปริมาณมากกว่า และการที่เทคโนโลยีการเกษตรที่มาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจะมีการแพร่กระจาย (*diffusion*) ได้รวดเร็วแค่ไหน มีข้อที่ควรพิจารณานำมาเกี่ยวข้องคือ

(ก) เทคโนโลยี เมื่อนำไปใช้แล้วเกิดประโยชน์ทางการสร้างรายได้หรือเกิดประโยชน์มากน้อยแค่ไหน ถ้ามากก็แพร่กระจายได้เร็ว

(ข) ผลประโยชน์ ผลตอบแทนหลังจากการปฏิบัติไปแล้วนานแค่ไหน ถ้าให้ผลตอบแทนระยะสั้น เทคโนโลยีก็แพร่กระจายไปได้เร็ว

(ค) สินเชื่อเพื่อการเกษตร มีสินเชื่อเพื่อการเกษตรที่มีอัตราดอกเบี้ยราคาถูกและบริการแก่คนจนที่ไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกันแค่ไหน ถ้ามีมากการแพร่กระจายเทคโนโลยีก็มีมากกว่า

(ง) การคมนาคม เช่น ถนนเข้าหมู่บ้านรวมทั้งข่ายการสื่อสาร เช่น เครื่องข่ายวิทยุหรือหนังสือพิมพ์กว้างขวางแพร่หลายขนาดไหน ถ้ามีมากก็จะกระจายได้เร็วกว่า

(จ) วัตถุประสงค์ในการผลิตของเกษตรกร เป็นวัตถุประสงค์ในการผลิตเพื่อการค้ามากกว่าเพื่อการบริโภคในครัวเรือน เทคโนโลยีนั้นก็แพร่กระจายได้เร็วกว่า

(ฉ) ภาวะความขัดแย้งในสภาพที่เป็นอยู่ (*imbalance*) ถ้าเกษตรกรส่วนใหญ่ยังนึกว่าสภาพชีวิตของคนที่ย่ำแย่มาตรฐานของมนุษย์นั้นเป็นสภาพที่เคยชินกันมานานจนเป็นเรื่องปกติวิสัย เทคโนโลยีก็จะแพร่กระจายเข้าหมู่บ้านนั้นช้ากว่า

(ช) ลักษณะของความสอดคล้องขัดแย้งกับสภาพของสังคมวัฒนธรรมชุมชนหนึ่ง ๆ ถ้าไม่มีความขัดแย้งกับสภาพทางสังคมวัฒนธรรมของชุมชนส่วนใหญ่ เทคโนโลยีนั้นก็แพร่กระจายได้เร็วกว่า

ค. สิ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้นำที่นำการเปลี่ยนแปลงหรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะต้องมี

ก) อุคมการณ์ในการทำงาน เพื่อรับใช้มวลชนในอันที่จะให้เกษตรกรโดยส่วนรวมมีสถานะเป็นผู้ที่มีมาตรฐาน

- ข) สร้างความไว้วางใจ รวมทั้งการเป็นผู้ที่เกษตรกรยอมรับ
- ค) ความสามารถในการถ่ายทอดข่าวสาร เช่น การพูด การเขียน ความมีเหตุผล ตลอดจนความสามารถในการรับข่าวสาร ซึ่งได้แก่การฟัง และการอ่าน
- ง) ความสามารถในการเลือกใช้สื่อกลาง ในการติดต่อสื่อสาร
- จ) ความเชื่อมั่น มีความเชื่อมั่นในเทคโนโลยีที่นำไปเปลี่ยนแปลง รวมทั้งมีความรู้ในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีนั้น ๆ
- ฉ) การมีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลเป้าหมาย คือ เกษตรกร
- 2) การยอมรับข้อเสนอแนะหรือสิ่งใหม่
- วิจิตร อาวะกุล (2527: 130-131) กล่าวว่า การยอมรับข้อเสนอแนะหรือสิ่งใหม่ ๆ ของเกษตรกรนั้นเกี่ยวข้องกับสภาวะแวดล้อมหลายอย่าง ดังนี้
- (1) แหล่งของข้อมูลข่าวสาร การที่เกษตรกรที่ได้รับข่าวสารได้จากหนังสือพิมพ์ วารสาร วิทยุ ข่าวสารควรจะเป็นไปตามช่องทางที่ได้รับหรือถ้าหากไม่ได้รับข่าวสารเลย ก็จะทำให้ไม่ค่อยรู้อะไรเลย
 - (2) ระดับการศึกษา ถ้าระดับการศึกษาสูงก็จะมีความสนใจ หรืออ่าน แสวงหาข่าวสาร ถ้าระดับการศึกษาค่ำ ก็อ่านไม่ออก หรืออธิบายเข้าใจยาก เป็นต้น
 - (3) ประเภทของการศึกษา เป็นประเภทไหน ทัวไป หรือการประกอบอาชีพ การได้รับการอบรมฝึกฝนมาบ้างหรือไม่
 - (4) มีหน่วยงาน สถาบัน สำนักงานในท้องถิ่น เพื่อดำเนินการบ้างหรือไม่ ถ้าไม่มีอยู่ไกล ก็จะห่างไกลข่าวสาร ข่าวสารน้อย การติดต่อสื่อสารไม่ค่อยดี
 - (5) การไปเยี่ยมชม ของนักวิชาการส่งเสริมมีบ้างหรือเปล่า มีมากน้อยต่างกัน การยอมรับก็จะมากน้อยตามไปด้วย จะเห็นว่าการไปพบปะเยี่ยมชมเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น
 - (6) อายุมากหรือน้อย คนหนุ่มมักจะกล้าเสี่ยงเชื่อคำแนะนำได้ง่าย ผู้มีอายุสูงมักลังเล หรือเชื่อยาก เป็นต้น
 - (7) ภูมิหลัง ความเป็นมาของการประกอบอาชีพ เช่น กสิกรมาตลอด หรือเป็นทหารกองเกินมาประกอบอาชีพเกษตร หรือประกอบอาชีพอื่นแต่สนใจงานเกษตร
 - (8) การจัดกิจกรรมทางการเกษตร เพื่อกระตุ้นชักจูง การจัดกลุ่มเกษตรกร งานวันเกษตรกร มีบ้างหรือไม่ ถ้ามีบ่อย ๆ คนก็จะสนใจ การจัดกิจกรรมเกษตรเป็นการกระตุ้นโน้มน้าวให้คุ้นเคยกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

(9) การได้รับความสนับสนุนช่วยเหลือจากครอบครัว ถ้าแม่บ้านบุคลากรช่วยเหลือการทำงานประกอบการเกษตรกรรม การที่เกษตรกรจะอยู่ในอาชีพเกษตร หรือจะรับความรู้ใหม่เพื่อการขยายงานก็จะมีมากขึ้นตามไปด้วย

(10) ขนาดของไร่นา ถ้ามีพื้นที่ทำกิน ขนาดพอสมควร หรือกว้างใหญ่ที่จะขยายงานได้ก็จะรับได้ แต่ถ้าที่ดินจำนวนแคบ จะขยายก็ไม่ได้ การยอมรับสิ่งใหม่ก็จะมีน้อยลง หรือขนาดของที่ทำกินจะเพียงพอกับวิธีการใหม่ ๆ หรือไม่

(11) ถ้าบุตรหลานเข้าเรียนศึกษาในทางการเกษตร ความโน้มเอียงที่จะยอมรับก็จะมีมากเพราะได้แรงสนับสนุนชักจูงจากลูกหลาน

(12) ระยะเวลาที่ทำงานประกอบอาชีพทางเกษตรมานาน ถ้าทำกันมาตั้งแต่ปู่ย่าตายาย ลูกหลานก็มีแนวโน้มที่ชำนาญงานเกษตร และสืบทอดต่อกันมา ก็จะมีแนวโน้มที่จะทำอย่างที่เคยทำมา หรืออาจจะมีการปรับปรุงก็ได้ แต่ผู้ที่ทำฟาร์มใหม่ ๆ มักจะสนใจเทคนิคใหม่ ๆ วิธีการใหม่ ๆ เป็นต้น

(13) ระบบสังคม ที่เขาอาศัยอยู่มีลักษณะสังคมสมัยใหม่ หรือสมัยเก่า เปิดรับความรู้ใหม่หรือเปิดรับการพัฒนามากหรือน้อย หรือเป็นสังคมล้าหลังเคร่งขรึมธรรมเนียมประเพณี

3) ปัจจัยที่ควบคุมยอมรับวิทยาการแผนใหม่

พานิช ทินนิมิต (2527) อังในจรัล ดาวสวย (2544: 11-12) กล่าวว่า ปัจจัยที่ควบคุมการยอมรับวิทยาการแผนใหม่ เกี่ยวข้องกับลักษณะดังต่อไปนี้

(1) นักส่งเสริมจะทำให้เกษตรกรยอมรับวิทยาการแผนใหม่ได้เร็ว ถ้านักส่งเสริมมีลักษณะ ดังนี้

- ก. มีความรู้จริง ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ
- ข. มีความสามารถในการถ่ายทอด
- ค. มีการวางตัวดี ทำทาง และทัศนคติต่องานดี
- ง. เลือกเครื่องมือสื่อสารดี

(2) เกษตรกรจะยอมรับวิทยาการแผนใหม่ได้เร็วขึ้น ถ้าเกษตรกรมีลักษณะ ดังนี้

- ก. มีอายุน้อย เป็นคนทันสมัย
- ข. มีการศึกษาดี และมีฐานะทางเศรษฐกิจมั่นคง
- ค. มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เกษตรอยู่เสมอ
- ง. มีเนื้อที่ทำการเกษตรมาก
- จ. มีความสามารถในการรับข่าวดี

ดังนี้

- ช. มีเพื่อนข้างเคียงซึ่งรักความก้าวหน้า
 (3) เกษตรกรจะยอมรับวิทยาการแผนใหม่ได้เร็ว ถ้าวิทยาการนั้นมีลักษณะ

- ก. ไม่ขัดกับสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน
 ข. เหมาะกับสังคมและความต้องการของเกษตรกร
 ค. ปฏิบัติง่ายเป็นประจำ
 ง. ให้ความพอใจและมีผลตอบแทนสูง

ดังนี้

- (4) เกษตรกรจะยอมรับวิทยาการแผนใหม่ได้เร็ว ถ้าวิธีการส่งเสริมมีลักษณะ

- ก. เหมาะกับบุคคลและโอกาส
 ข. เป็นการสาธิต และปฏิบัติ
 ค. ใช้เทคนิคหลายอย่างประกอบกัน

- (5) เกษตรกรจะยอมรับวิทยาการแผนใหม่ได้เร็ว ถ้าสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ

สนับสนุนคือเช่น ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกรุงเทพ

ก. มีสถาบันการเงินพอเพียง เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์
 การเกษตร ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกรุงเทพ

- ข. มีสถาบันตลาดดี เช่น สหกรณ์ องค์การตลาด เป็นต้น
 ค. มีสถานีทดลอง ศูนย์วิจัย โรงเรียน และมหาวิทยาลัยอยู่ใกล้ ๆ

4) ลักษณะของเทคโนโลยีที่เกษตรกรยอมรับไปปฏิบัติ

อาร์นัต พัฒนโนทัย (2532) อ่างในวิริยะ ลิ้มปิ่นพันธ์ (2545: 141-142)
 กล่าวว่า ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับลักษณะของเทคโนโลยีที่เกษตรกรรับไปปฏิบัติได้ดังนี้

(1) เกษตรกรจะรับเทคโนโลยีไปปฏิบัติ ถ้าเทคโนโลยีนั้นสามารถแก้ปัญหา
 ของเขาเองได้

(2) เกษตรกรรับเทคโนโลยีที่ใช้ปัจจัยในการผลิตและการจัดการที่สอดคล้อง
 กับกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วในครัวเรือน ทั้งในด้านเวลา แรงงาน และการหมุนเวียนเงินตรา

(3) ต้นทุนการผลิต เทคโนโลยี ต้องสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของ
 ครัวเรือน

(4) เทคโนโลยีที่เกษตรกรรับไปปฏิบัติ ต้องเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของ
 เกษตรกร

2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับ

ในเรื่องนี้จะกล่าวถึงทฤษฎีการยอมรับของ Roger and Shoemaker และ Van Den Ban รายละเอียดดังนี้

2.2.1 ทฤษฎีการยอมรับของ Rogers and Shoemaker

Rogers and Shoemaker (1971) อ้างโดยบุญธรรม จิตต์อนันต์ (2540 : 212-213) กล่าวถึง การยอมรับ (adoption process) ว่าเป็นกระบวนการทางจิตใจของบุคคล ซึ่งเริ่มต้นด้วยการเริ่มรู้ หรือ ได้ยินเกี่ยวกับแนวความคิดใหม่ แล้วไปสิ้นสุดลงด้วยการตัดสินใจยอมรับไปปฏิบัติ กระบวนการนี้มีลักษณะคล้ายกับการเรียนรู้และการตัดสินใจ (learning and decision making) โดยได้แบ่งการยอมรับออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเริ่มรู้หรือรับรู้ (awareness) เป็นขั้นแรกที่บุคคลเริ่มรู้เกี่ยวกับเรื่องใหม่หรือความคิดใหม่ แต่ขาดรายละเอียดการรับรู้ อาจเกิดขึ้น โดยบังเอิญด้วยการพบเห็นด้วยตนเองหรือโดยการเผยแพร่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลหรือเอกชน

ขั้นที่ 2 ขั้นสู่ความสนใจ (interest) เป็นขั้นที่บุคคลเริ่มมีความสนใจในแนวความคิดใหม่ จึงพยายามไต่หาความรู้ในรายละเอียดเพิ่มเติม เพื่อพิจารณาแยกแยะความเป็นไปได้ ประโยชน์ และความเหมาะสม

ขั้นที่ 3 ขั้นไตร่ตรอง (evaluation) เป็นขั้นที่บุคคลศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับแนวความคิดใหม่ แล้วคิดเปรียบเทียบกับงานที่ทำอยู่ในปัจจุบันว่า ถ้ารับเอาแนวความคิดใหม่มาปฏิบัติจะเกิดผลดีหรือไม่คืออย่างไรบ้าง ในขณะนี้และในอนาคต ควรหรือไม่ที่จะทดลองดูก่อน หากรู้สึกว่ามีผลดีมากกว่าจะตัดสินใจทดลองดูเพื่อให้เกิดความแน่ใจก่อนที่จะรับไปปฏิบัติจริง ๆ

ขั้นที่ 4 ขั้นทดลองทำ (trial) เป็นขั้นที่บุคคลทดลองทำตามแนวความคิดใหม่ โดยทำการทดลองแต่เพียงเล็กน้อย เพื่อดูว่าจะเข้ากันหรือไม่กับสภาพการณ์ในปัจจุบันของตน และผลจะออกมาตามที่คาดคิดไว้หรือไม่ ในขั้นนี้บุคคลจะแสวงหาข่าวสารที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับแนวความคิดใหม่นั้น ซึ่งผลจากการทดลองจะมีความสำคัญยิ่งต่อการตัดสินใจ ที่จะปฏิเสธหรือยอมรับต่อไป

ขั้นที่ 5 ขั้นนำไปปฏิบัติหรือขั้นยอมรับ (adoption) เป็นขั้นที่บุคคลตัดสินใจรับแนวความคิดใหม่ไปปฏิบัติอย่างเต็มที่หลังจากที่ได้ทดลองปฏิบัติดูและทราบผลเป็นที่พอใจแล้ว

2.2.2 ทฤษฎีการยอมรับของ Van Den Ban

Van Den Ban (1996) อ้างโดย สีน พันธุ์พินิจ (2550: 43) กล่าวว่า เกษตรกรที่อยู่ในวัฒนธรรมสมัยใหม่ที่มีการศึกษาสูง มีไร่นาขนาดใหญ่ และมีฐานะเศรษฐกิจมั่นคง จะยอมรับ นวัตกรรมเกษตรเร็วมาก ส่วนเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นที่มีบรรทัดฐานดั้งเดิม การศึกษาน้อย เป็นเกษตรกรรายย่อยจะยอมรับนวัตกรรมเกษตรน้อยกว่าเกษตรกรที่อยู่ในวัฒนธรรมใหม่

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการยอมรับสามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ขั้นตอน คือ ขั้นเริ่มรู้หรือรับรู้ (awareness) ขั้นสู่ความสนใจ (interest) ขั้นไตร่ตรอง (evaluation) ขั้นทดลองทำ (trial) ขั้นนำไปปฏิบัติหรือขั้นยอมรับ (adoption) การยอมรับเร็วมากย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น การมีการศึกษาสูง ขนาดของไร่นา ฐานะทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย

3. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับพริก

ในเรื่องจะกล่าวถึงพฤกษศาสตร์ของพริก การจำแนกพันธุ์พริก ลักษณะประจำพันธุ์ของพริก การปลูกพริก การปฏิบัติดูแลรักษา การป้องกันกำจัดศัตรูพริก รายละเอียดดังนี้

3.1 พฤกษศาสตร์ของพริก

พิทักษ์ เทพสมบุรณ์ (2547: 7-18) ได้กล่าวถึงลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของพริก ไว้ว่าพริกเป็นพืชผักที่อยู่ในตระกูล โซลานาซีอี (Solanaceae) ซึ่งอยู่ในตระกูลเดียวกันกับมะเขือ มันฝรั่ง และยาสูบ พืชในตระกูลนี้มีอยู่ประมาณ 90 สกุล (Genus) หรือ 2,000 ชนิด (Species) โดยทั่วไปเป็นได้ทั้งพืชล้มลุก ไม้พุ่มและไม้ยืนต้นขนาดเล็ก ซึ่งกระจายอยู่ทั่วไป สำหรับพริกจัดอยู่ในสกุล *Capsicum* มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Capsicum baccatum* L. *Capsicum annuum* L. *Capsicum frutescens* L. *Capsicum chinense* L. ซึ่งประกอบด้วยพริกชนิดต่าง ๆ ประมาณ 20-30 ชนิด สำหรับลักษณะทั่วไปทางพฤกษศาสตร์ของพริกมีดังนี้

3.1.1 ราก ระบบรากของพริกมีรากแก้ว รากหากินลึกมาก ต้นพริกที่โตเต็มที่ รากฝอยจะแผ่ออกไปหากินด้านข้างในรัศมีเกินกว่า 1 เมตร และหยั่งลึกลงไปดินเกินกว่า 1.20 เมตร รากฝอยหากินของพริกจะพบอยู่อย่างหนาแน่นมากในบริเวณรอบ ๆ ต้น ได้ผิวดินลึกประมาณ 60 เซนติเมตร

3.1.2 ลำต้นและกิ่ง ลำต้นพริกตั้งตรง สูงประมาณ 1-2 ½ ฟุต พริกเป็นพืชที่มีการเจริญเติบโตของกิ่งเป็นแบบ dichotomous คือกิ่งจะเจริญจากลำต้นเพียง 1 กิ่ง แล้วแตกออกเป็น 2 กิ่ง และเพิ่มเป็น 4 กิ่ง 8 กิ่ง 16 กิ่ง ไปเรื่อย ๆ และมักพบว่าต้นพริกที่สมบูรณ์จะมีกิ่งแตก

ขึ้นมาจากต้นที่ระดับดินหลายกึ่ง จนคล้ายกับว่ามีหลายต้นอยู่รวมที่เดียวกัน ดังนั้นจึงมักไม่พบลำต้นหลักแต่จะพบเพียงกิ่งหลัก ๆ เท่านั้น ทั้งลำต้นและกิ่งนั้นในระยะแรกจะเป็นไม้เนื้ออ่อน แต่เมื่อมีอายุมากขึ้นกิ่งที่จะยิ่งแข็งแรงมากขึ้น แต่กิ่งหรือต้นพริกก็ยังคงเปราะและหักง่าย

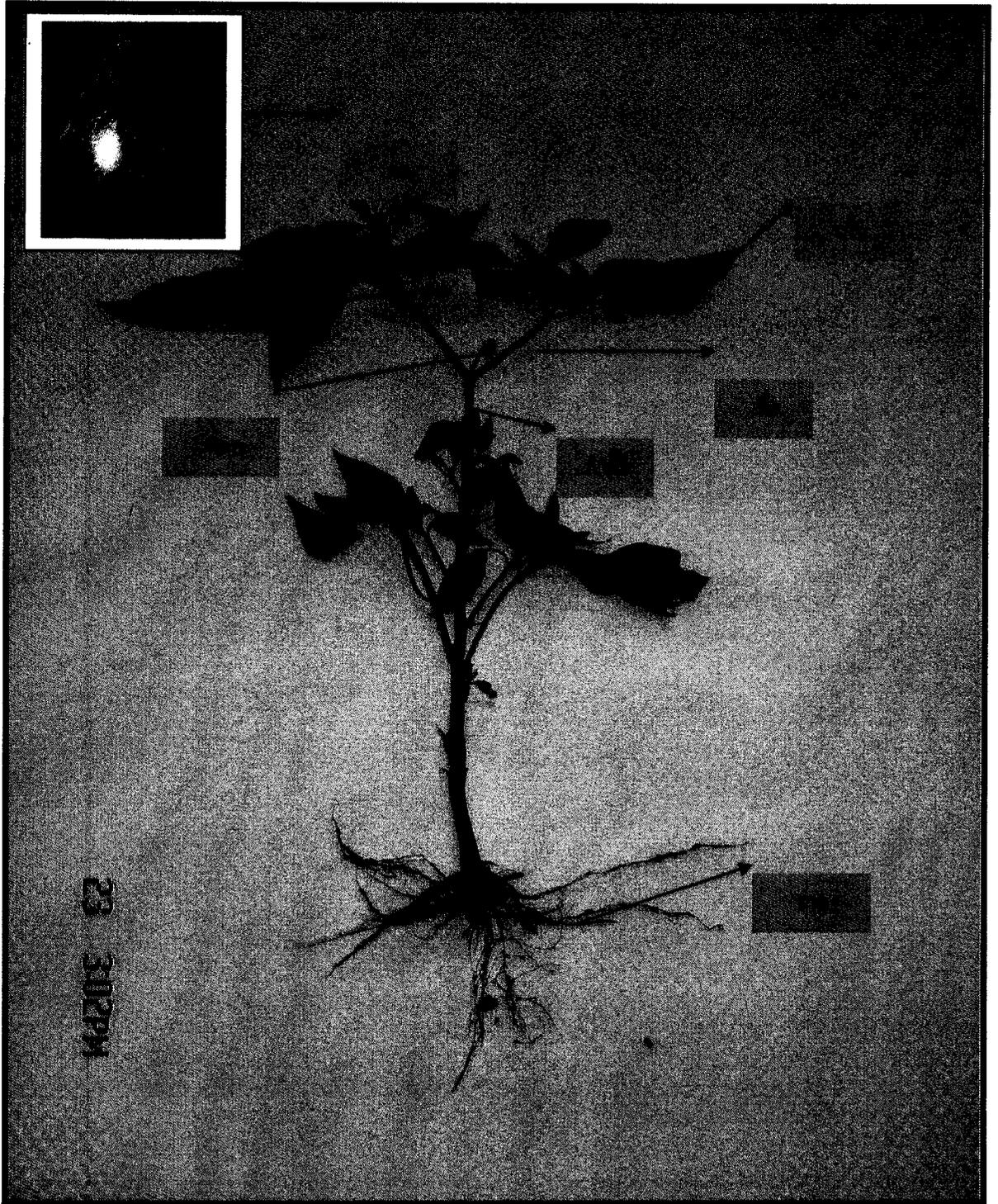
ใบ พริกเป็นพืชใบเลี้ยงคู่ ใบเป็นแบบใบเดี่ยว มีลักษณะแบนเรียบเป็นมัน มีขนบ้างเล็กน้อย ใบมีรูปร่างตั้งแต่รูปไข่ไปจนกระทั่งเรียวยาว มีขนาดแตกต่างกันไป ใบพริกหวานมีขนาดค่อนข้างใหญ่ ใบพริกขี้หนูทั่วไปมีขนาดเล็ก แต่ในระยะเป็นต้นกล้าและใบล่าง ๆ ของต้นโตเต็มที่จะมีขนาดค่อนข้างใหญ่

3.1.4 ดอก ลักษณะดอกของพริกเป็นดอกสมบูรณ์เพศ คือ มีเกสรตัวผู้และเกสรตัวเมียอยู่ภายในดอกเดียวกัน โดยปกติมักพบเป็นดอกเดี่ยว แต่อาจพบมีหลายดอกเกิดตรงจุดเดียวกันได้ ดอกเกิดที่ข้อตรงมุมที่เกิดใบหรือกิ่งก้านดอกอาจตรงหรือโค้ง ส่วนประกอบของดอกประกอบด้วยกลีบรองดอก 5 พู กลีบดอกสีขาว 5 กลีบ แต่บางพันธุ์อาจมีสีม่วงและอาจมีกลีบดอกตั้งแต่ 4-7 กลีบ มีเกสรตัวผู้ 5 อัน ซึ่งแตกต่างตรงโคนของชั้นกลีบดอก อับเกสรตัวผู้มีสีน้ำตาลเงินแยกตัวเป็นกระเปาะเล็ก ๆ ยาว ๆ เกสรตัวเมียชูสูงขึ้นไปเหนือเกสรตัวผู้ ปลายเกสรตัวเมียมีรูปร่างเหมือนกระบองหว่าน รังไข่มี 3 พู แต่อาจพบได้ตั้งแต่ 2-4 พู และจากการศึกษาพบว่าพริกเป็นพืชที่ตอบสนองต่อช่วงวัน โดยมักจะออกดอกและติดผลในสภาพวันสั้น ในระหว่างการเจริญเติบโตหากได้รับสภาพวันยาวหรือมีการใช้แสงไฟฟ้าในเวลากลางคืนเพื่อเพิ่มความยาวของช่วงแสง พริกก็จะออกดอกช้าออกไป

3.1.5 ผล มีทั้งผลเดี่ยวและผลกลุ่ม ผลพริกเป็นประเภท berry ที่มีลักษณะเป็นกระเปาะ มีฐานขั้วผลสั้นและหนา โดยปกติผลอ่อนมักชี้ขึ้น เมื่อเป็นผลแก่พันธุ์ที่มีลักษณะขั้วผลอ่อนก็จะให้ผลที่ห้อยลง แต่บางพันธุ์ทั้งผลอ่อนและผลแก่จะชี้ขึ้น ผลมีลักษณะทั้งแบน ๆ กลมยาวจนถึงพวงอ้วนสั้น ขนาดของผลมีตั้งแต่ขนาดผลเล็ก ๆ ไปจนกระทั่งมีผลขนาดใหญ่ ผนังผลมีตั้งแต่บางจนถึงหนาขึ้นอยู่กับพันธุ์ ผลอ่อนมีทั้งสีเหลืองอ่อน สีเขียวอ่อน สีเขียวเข้ม และสีม่วง เมื่อผลสุกอาจเปลี่ยนเป็นสีส้ม แดง เหลือง น้ำตาล ขาวนวลหรือสีม่วงพร้อม ๆ กับการแก่ของเมล็ดในผลควบคู่กันไป ผลพริกมีความเผ็ดแตกต่างกันไป บางพันธุ์เผ็ดจัด บางพันธุ์ไม่เผ็ดเลยหรือเผ็ดน้อย ฐานของผลอาจแบ่งออกเป็น 2-4 ห้อง ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนในพริกหวาน แต่พริกที่มีขนาดผลเล็กอาจสังเกตได้ยาก บางพันธุ์อาจดูเหมือนว่าภายในผลมีเพียงห้องเดียว โดยตลอดเนื่องจาก septae ไม่เจริญยาวตลอดจนถึงปลายผล เมล็ดจะเกิดเกาะรวมกันอยู่ที่รก (placenta) ซึ่งมีตั้งแต่โคนจนถึงปลายผล ในระหว่างการเจริญเติบโตของผลหากอุณหภูมิในเวลากลางวันสูงและความชื้นในบรรยากาศต่ำ จะทำให้ผลพริกมีการเจริญเติบโต มีรูปร่างบิดเบี้ยวและมีขนาดเล็ก นอกจากนี้ยังทำให้การติดเมล็ดต่ำกว่าปกติอีกด้วย

3.1.6 เมล็ด เมล็ดพริกมีขนาดค่อนข้างใหญ่กว่าเมล็ดมะเขือเทศแต่มีรูปร่างที่คล้ายกัน คือ มีรูปร่างกลมแบน มีสีเหลืองไปจนถึงสีน้ำตาล ผิวเรียบ ผิวไม่ค่อยมีขนเหมือนเมล็ดมะเขือเทศ มีร่องลึกอยู่ทางด้านหนึ่งของเมล็ด เมล็ดจะติดอยู่กับรกโดยเฉพาะทางด้านฐานของผลพริก เมล็ดจะติดอยู่มากกว่าปลายผล ส่วนมากที่เปลือกของผลและเปลือกของเมล็ดมักจะมีเชื้อโรคพวกโรคนิโคตและโรคนิโคตเหี่ยวติคมา สำหรับจำนวนของเมล็ดต่อผลพริก 1 ผลจะไม่แน่นอน แต่ตามมาตรฐานของขนาดเมล็ดพริกแล้ว เมล็ดพริกหวาน 1 กรัม ควรที่จะมีเมล็ด 166 เมล็ดขึ้นไป ส่วนพริกเผ็ดที่มีขนาดผลเล็กควรจะมีขนาดเมล็ดเล็กลง เช่น เมล็ดพริกพันธุ์ห้วยสีทน 1 น้ำหนัก 1 กรัม มีจำนวนเมล็ดถึง 256 เมล็ด เมล็ดพริกมีชีวิตอยู่ได้นานประมาณ 2-4 ปี

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของพริกสามารถจำแนกพริกออกเป็นชนิดต่างๆ ได้หลายชนิดตามลักษณะของราก ใบ ดอก ผล และเมล็ด ดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของพริก
ที่มา:ศูนย์วิจัยพืชสวนศรีสะเกษ (2540) รายงานผลการวิจัย ประจำปี 2540 สถาบันวิจัยพืชสวน
กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

3.2 การจำแนกพันธุ์พริก

พิทักษ์ เทพสมบุรณ์ (2547:11-20) ระบุว่า ปัจจุบันการจำแนกพันธุ์พริกยังมีความสับสนกันอยู่มาก นักวิทยาศาสตร์แต่ละคนมีความคิดเห็นในการจำแนกที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้เนื่องจากพริกมีความแตกต่างกันทั้ง ทรงต้น ใบ ดอก และผล ซึ่งรูปร่างของผลมีความแตกต่างกันมากกว่า ยิ่งไปกว่านั้นยังมีการผสมข้ามตามธรรมชาติที่ทำให้เกิดผลรูปร่างใหม่ ๆ ขึ้นมาอีก เป็นผลทำให้เกิดความยุ่งยากในการจัดจำแนกมากขึ้น อย่างไรก็ตามการจำแนกพันธุ์พริกในประเทศไทยนิยมจำแนกตามความเผ็ดและตามขนาดของผล

3.2.1 การจำแนกพันธุ์พริกตามความเผ็ด สารที่ให้ความเผ็ดของพริกคือสารแคปไซซิน (Capsaicin) ความเผ็ดของพริกมีหน่วยเป็นสโควิลล์ (Scoville) การจำแนกพันธุ์พริกตามความเผ็ดนี้ พริกที่มีสารแคปไซซินร้อยละ 1 ของน้ำหนักนั้นจัดว่ามีความเผ็ดสูงสุด และเมื่อเทียบเป็นเปอร์เซ็นต์เท่ากับมีความเผ็ด 100 เปอร์เซ็นต์ โดยจะมีหน่วยความเผ็ดเท่ากับ 175,000 สโควิลล์ ส่วนพริกที่มีความเผ็ดน้อยลงไปจะมีสารแคปไซซินและหน่วยความเผ็ดลดลง โดยสามารถแบ่งพริกตามความเผ็ดได้เป็น 3 กลุ่มด้วยกันคือ

1) **กลุ่มที่มีความเผ็ดมาก** เป็นพริกที่มีความเผ็ดตั้งแต่ 70,000–175,000 สโควิลล์ พริกกลุ่มนี้มักจะมีผลขนาดเล็ก มักใช้สกัดน้ำหอมระเหยเนื่องจากมีความเผ็ดสูง ส่วนใหญ่เป็นพริกชนิด แคปซิคัม ฟรุเตสเซนส์ (*Capsicum frutescens*) ได้แก่ พันธุ์ดาบาสโก (Tabasco) เป็นต้น

2) **กลุ่มที่มีความเผ็ดปานกลาง** เป็นพริกที่มีความเผ็ดตั้งแต่ 35,000 – 70,000 สโควิลล์ ใช้ผสมกับเครื่องเทศชนิดอื่นในการปรุงรสอาหารมีจำหน่ายทั้งในลักษณะผลสด ผลแห้งและป่น พริกกลุ่มนี้เป็นชนิดแคปซิคัม แอนนุอัม (*Capsicum annum*) ได้แก่ พริกชี้หู พริกจินดา พริกชี้ฟ้า พริกมัน หัวยี่สิบ หัวเรือ ช่อ มข. เป็นต้น

3) **กลุ่มที่มีความเผ็ดน้อยหรือไม่เผ็ด** เป็นพริกที่มีความเผ็ดน้อยกว่า 35,000 สโควิลล์ จนถึงไม่มีความเผ็ดเลยคือ 0 สโควิลล์ ผลมีขนาดใหญ่ ทรงผลกลมหรือกลมรี เนื้อหนา ขนาดความยาวของผล 10 เซนติเมตรเป็นพริกชนิด *Capsicum annum cultivars* ได้แก่ พริกหยวก พริกหวาน เป็นต้น

3.2.2 การจำแนกพันธุ์พริกตามขนาดของผล พริกที่มีรสเผ็ดเป็นพริกที่ปลูกกันมากเนื่องจากนิยมใช้บริโภคกันมาก สามารถแบ่งตามขนาดของผลได้ 2 ขนาด คือ พริกใหญ่และพริกเล็กหรือพริกขี้หนู

1) พริกใหญ่ เป็นพริกที่มีความยาวของผลมากกว่า 5 เซนติเมตร แบ่งออกได้เป็น 2 พวกคือ พวกที่มีความยาวของผลมากกว่า 10 เซนติเมตร ได้แก่ พริกสิงคโปร์ พริกหนุ่ม มีปลูกมากในจังหวัดราชบุรี นครปฐม และเชียงใหม่ และพวกที่มีความยาวของผลระหว่าง 5-10 เซนติเมตร ได้แก่ พริกชี้ฟ้า พริกเหลือง พริกมัน พริกบางช้าง พริกมันพิชัย ซึ่งส่วนใหญ่มักมีผลชี้ลงดินและมักติดผลเพียงฤดูเดียว มีปลูกมากในจังหวัดนครปฐม ราชบุรีและอุดรดิต์ พริกใหญ่ที่เกษตรกรปลูกไม่ค่อยมีการส่งออกต่างประเทศ เนื่องจากมีลักษณะไม่ตรงกับความต้องการของตลาดต่างประเทศ เพราะตลาดต่างประเทศต้องการพริกที่มีเมล็ดน้อย เนื้อผลหนา เช่น พันธุ์จินแดง แต่พันธุ์ที่ตลาดในประเทศต้องการต้องมีเมล็ดมาก รสเผ็ด ดังนั้นพริกใหญ่ที่เกษตรกรปลูกจึงใช้เฉพาะในประเทศ

2) พริกเล็กหรือพริกขี้หนู เป็นพริกที่มีความยาวของผลไม่เกิน 5 เซนติเมตร แบ่งออกได้เป็น 2 พวกด้วยกันคือ พวกที่มีความยาวของผลอยู่ระหว่าง 2-5 เซนติเมตร ซึ่งเป็นพริกที่มีการปลูกมากที่สุดในประเทศไทย ผลมีทั้งชนิดชี้ขึ้นและชี้ลง ได้แก่ พริกพันธุ์ห้วยสีทน 1 พริกจินดา พริกขลุ่ย พริกหัวเรือ เป็นต้น มีปลูกมากในจังหวัดศรีสะเกษ เลย ขอนแก่น และราชบุรี และพวกที่มีความยาวของผลไม่เกิน 2 เซนติเมตร ได้แก่ พริกขี้หนูสวน พริกขี้หนูหอม พริกกะเหรี่ยง พริกขี้นก มีปลูกมากในจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และเพชรบูรณ์

พริกขี้หนูเป็นพริกที่นิยมปลูกและรับประทานกันมาก ซึ่งมีชื่อเรียกหลายชื่อตามท้องถิ่นที่ปลูก เช่น ภาคกลางเรียกว่าพริกขี้หนู ภาคใต้เรียกว่า พริกขี้นก และภาคเหนือเรียกว่าพริกแค พริกขี้หนูมีจำหน่ายตามท้องตลาด มีอยู่ 2 ชนิดด้วยกัน คือ พริกขี้หนูสวนและพริกขี้หนูไร่ ปกติแล้วพริกขี้หนูสวนจะมีราคาสูงกว่าพริกขี้หนูไร่ เนื่องจากมีการส่งพริกขี้หนูสวนออกไปต่างประเทศ จึงทำให้พริกขี้หนูสวนมีจำนวนน้อยและราคาสูงขึ้น ซึ่งความแตกต่างระหว่างพริกขี้หนูสวนและพริกขี้หนูไร่ มีดังนี้

(1) พริกขี้หนูสวน เป็นพริกที่มีลักษณะเป็นพุ่มขนาดเล็ก มีอายุได้มากกว่า 1 ปี การแตกกิ่งจะแตกจากโคนต้นที่สูงมากจากดินเล็กน้อย โดยแตกจากข้อโดยสลับ รากเป็นระบบรากแก้ว แต่เมื่อเจริญเติบโตลำต้นใหญ่ขึ้น รากจะแตกสาขามากจนมีลักษณะคล้ายรากฝอย ลำต้นมีขนาดใหญ่ประมาณ 3 นิ้ว สูงประมาณ 1 ฟุต ลำต้นมีลักษณะเป็นเหลี่ยม เนื้อไม้แข็ง ลำต้นจะแตกกิ่งก้านแผ่กระจายออกไปมาก โดยกิ่งที่แตกออกไปนั้นมักจะชูตั้งขนานกับเส้นราบ

ที่ผิวนอกของลำต้นมีขนเล็ก ๆ สั้น ๆ สีขาว โคนของลำต้นจะมีสีน้ำตาลแกมเขียวและมีเนื้อไม้แข็ง ใบมีขนาดใหญ่เมื่อเทียบกับพริกขี้หนูไร่ ใบกว้างประมาณ 2.3 นิ้ว ยาวประมาณ 4.14 นิ้ว ส่วนกว้างที่สุดของใบจะอยู่ใกล้ฐานใบและค่อย ๆ เรียวไปทางปลายใบ ก้านใบมีขนาดเล็ก ขาว แผ่นใบเรียบ ของใบเรียบ เส้นใบเป็นแบบร่างแห การแตกใบจะแตกเป็น 3 เสมอ ตรงจุดเดียวกัน คือ มีใบตรงกลางขนาดใหญ่ 1 ใบ ซึ่งใบนี้มักจะไม้แตกกิ่งออกไป ส่วนอีก 2 ใบ จะแตกจากจุดเดียวกันแต่ออกไปทางซ้ายและขวาด้านละ 1 ใบ ใบทางซ้ายและขวานี้จะเป็นที่สำหรับแตกกิ่งก้านต่อไป การออกดอกของพริกขี้หนูสวนจะออกดอกเดียวหรือ 2 หรือ 3 ดอก ก็ได้ตรงจุดรวมของใบทั้งสาม ดอกมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1-1.5 เซนติเมตร ก้านดอกยาวประมาณ 1-1.5 นิ้ว ลักษณะเรียว ชูตั้งขึ้นจากกึ่งและใบซึ่งอยู่ในแนวราบ ปลายก้านจะงอลงทำให้ดอกมีลักษณะ คว่าหน้าลงแต่เมื่อดอกเปลี่ยนเป็นผลก้านจะชูตั้งขึ้น สำหรับผลของพริกขี้หนูสวนมีขนาด 1-1.5 เซนติเมตร ก้านผลยาวประมาณ 0.3-0.5 เซนติเมตร ยาวประมาณ 1-1.5 เซนติเมตร ก้านผลยาวประมาณ 2 เซนติเมตร ซึ่งยาวกว่าผล ผลมีลักษณะเป็น pod-like berry เมื่อแก่ไม้แตกเอง มีเมล็ดน้อย เมื่อยังอ่อนผลมีสีเขียว เมื่อแก่จะมีสีแดง มีรสเผ็ดและกลิ่นหอม

(2) พริกขี้หนูไร่ มีขนาดสูงใหญ่กว่าพริกขี้หนูสวนคือประมาณ

1-1.5 เมตร มักปลูกเป็นจำนวนมากเป็นไร่ และจะเก็บเกี่ยวหลายครั้งในเวลาภายใน 1 ปี ลำต้นมีขนาดใหญ่กว่าพริกขี้หนูสวนเล็กน้อย มีลักษณะเป็นเหลี่ยม เนื้อไม้แข็ง มีผิวนอกของลำต้นมีขนเล็ก ๆ สั้น ๆ สีขาว โคนต้นเป็นเนื้อไม้แข็งมากมีสีน้ำตาลแกมเขียว การแตกกิ่งก้านจะแตกจากโคนต้นลักษณะเดียวกับพริกขี้หนูสวน ใบมีขนาดเล็กกว่าพริกขี้หนูสวนคือกว้างประมาณ 1.4 เซนติเมตร ยาวประมาณ 3-4 เซนติเมตร ปลายใบเรียวแหลม ก้านใบเล็กยาว แผ่นใบเรียบ ขอบใบเรียบ เส้นใบเป็นแบบร่างแห การแตกใบที่กิ่งเป็นแบบเดียวกับพริกขี้หนูสวน ด้านหน้าของใบมีขนเล็ก ๆ สั้น ๆ แต่ที่ขอบใบและเส้นกลางใบขนจะยาวกว่าบริเวณแผ่นใบดอกอาจออกเดียวหรือ 2 หรือ 3 ดอกก็ได้ ก้านดอกเรียวยาวชูตั้งขึ้นจากกึ่งยาวประมาณ 1.5 เซนติเมตร ปลายก้านงอลง ทำให้ดอกมีลักษณะคว่าหน้าลง และเมื่อเปลี่ยนเป็นผลก็จะชูตั้งขึ้น ส่วนผลมีขนาดเล็ก ชูตั้งขึ้นเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1.5 เซนติเมตร ผลมีลักษณะเป็นแบบ Pod-like berry เมื่อแก่ไม้แตกเอง มีเมล็ดน้อย ผลอ่อนมีสีเขียว ผลแก่จะมีสีแดง มีรสเผ็ด กลิ่นเหม็นเขียว

3.3 ลักษณะประจำพันธุ์ของพริก

พันธุ์พริกที่นิยมปลูกส่วนใหญ่เป็นพันธุ์ของพริกจี๋หนูหรือพริกเล็ก เพราะความต้องการของตลาดมีสูง แต่พริกอื่น ๆ ก็มีปลูกเช่นกัน สำหรับลักษณะประจำพันธุ์ของพริกบางพันธุ์มีดังนี้

3.3.1 พันธุ์ห้วยสีทน 1 เป็นพริกจี๋หนูผลใหญ่ที่ได้รับการรับรองจากสถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2522 โดยการปรับปรุงพันธุ์มาจากพริกจินดา มีลักษณะทรงต้นเป็นรูปตัววี (V) ต้นที่สมบูรณ์จะมีการแตกกิ่งที่โคนต้นมากจนทำให้มีลักษณะเหมือนการแตกกอของข้าว ต้นโตเต็มที่เมื่ออายุ 5 เดือนขึ้นไปจะมีความสูงประมาณ 1.5 เมตร ทรงพุ่มกว้าง 80 เซนติเมตร ใบค่อนข้างเล็ก แต่ในขณะที่ต้นยังอ่อนอยู่ใบจะมีขนาดใหญ่กว่าปกติ ใบสีเขียวถึงเขียวเข้ม ใบเรียบไม่มีคลื่น มีขนบ้างเล็กน้อย อายุออกดอก 60 วันหลังย้ายกล้า ดอกมีสีขาว เกสรตัวผู้มีสีน้ำเงินม่วง ดอกมักห้อยลง ผลออกที่ข้อ 1-2 ผล ผลอ่อนมีสีเขียว ผลแก่สีแดงจัด ผลชี้ขึ้น ก้านผลยาว ผลเป็นรูปกรวยโคนใหญ่เรียวยาวไปหาปลาย ปลายผลแหลม ขนาดของผลยาว 3-5 เซนติเมตร ผลค่อนข้างอ้วนปานกลาง อายุเก็บเกี่ยวผลพริกสดประมาณ 90-100 วันหลังย้ายกล้า ผลพริกเฉลี่ย 800-1,000 กิโลกรัมต่อไร่ เหมาะสมที่จะบริโภคได้ทั้งในรูปของพริกสดและพริกแห้ง โดยเฉพาะในรูปพริกแห้งตลาดต่างประเทศมีความต้องการมาก ถ้าทำพริกแห้งโดยเฉลี่ยผลพริกสด 1 กิโลกรัมจะมีประมาณ 1,200 นำมาทำพริกแห้งได้ประมาณ 0.35 กิโลกรัม แยกเป็นเนื้อพริก 0.25 กิโลกรัม เป็นเมล็ด 0.10 กิโลกรัม เมื่อดากแห้งจะมีสีแดงเป็นมัน เขี้ยวตรง ผิวเรียบ เป็นพริกที่มีรสเผ็ดจัดทั้งผลสดและผลแห้ง พันธุ์ห้วยสีทน 1 เป็นพันธุ์ที่กรมวิชาการเกษตรแนะนำให้ปลูกเพราะสามารถปลูกได้เกือบทุกสภาพแวดล้อมและทนต่อความแห้งแล้ง

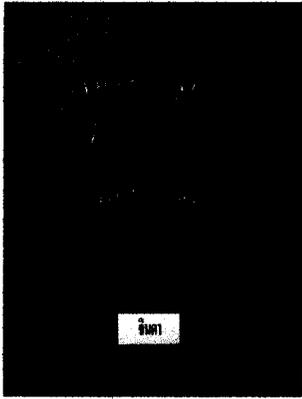
3.3.2 พันธุ์หัวเรือ เป็นพริกจี๋หนูผลใหญ่ เป็นพันธุ์พื้นเมืองของจังหวัดอุบลราชธานี นิยมปลูกมากในภาคอีสาน โดยเฉพาะที่จังหวัดอุบลราชธานีทรงพุ่มมีขนาดค่อนข้างสูงและมีลักษณะใกล้เคียงกับพริกพันธุ์ห้วยสีทน 1 แต่มีขนาดใหญ่และยาวกว่า ผลชี้ขึ้น ขนาดผลยาวประมาณ 4-6 เซนติเมตร ผลอ่อนมีสีเขียวจนถึงสีเขียวเข้ม ผลแก่มีสีแดงจัด มีรสเผ็ด เนื้อมาก เมล็ดน้อยเริ่มเก็บเกี่ยวได้เมื่ออายุ 90 วัน แต่โดยเฉลี่ยอายุการเก็บเกี่ยวประมาณ 120 วันหลังย้ายกล้า สามารถเก็บเกี่ยวได้จนถึงอายุ 7-8 เดือน ให้ผลผลิตสูงคือประมาณ 3,400-5,800 กิโลกรัมต่อไร่ นำหนักผลสดโดยประมาณ 570 ผลต่อกิโลกรัม เมื่อนำไปดากแห้งแล้วจะได้ประมาณ 0.30-0.36 กิโลกรัมต่อน้ำหนักพริกสด 1 กิโลกรัม

3.3.3 พันธุ์ช่อ มข. เป็นพริกชี้หนูผลใหญ่ ที่ได้รับการปรับปรุงพันธุ์โดยคณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ลักษณะทรงต้นค่อนข้างเตี้ยมีความสูงประมาณ 40 เซนติเมตร ความกว้างของทรงพุ่มประมาณ 50 เซนติเมตร เริ่มออกดอกหลังจากย้ายกล้าประมาณ 50-60 วัน และสุกครั้งแรกเมื่ออายุประมาณ 90-95 วัน ข้อดีคือ ต้านทานต่อโรขาว ขนาดของผลยาว ประมาณ 5-6 เซนติเมตร น้ำหนักผลสด ประมาณ 350-400 กรัมต่อต้น น้ำหนักผลแห้ง ประมาณ 80-100 กรัม ต่อต้น อัตราส่วนน้ำหนักสดต่อน้ำหนักแห้งของผลประมาณ 4 ต่อ 1

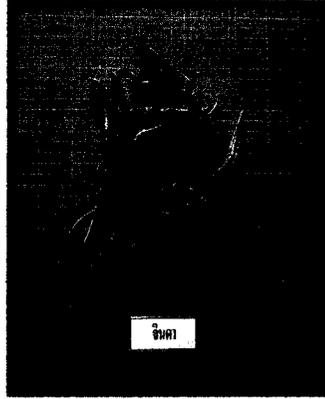
3.3.4 พันธุ์จินดา บางพื้นที่เรียกว่า พริกเกษตร ลำต้นสูงประมาณ 1.50 เมตร มีการแตกกิ่งดี ประมาณ 3-5 กิ่ง ผลมีขนาดเล็ก เรียวยาว ผลชี้ขึ้นเป็นส่วนมาก ผลอ่อนมีสีเขียวแก่ ผลสุกมีสีแดงเข้ม ผลยาวประมาณ 4.5 เซนติเมตร กว้าง 0.7 เซนติเมตร มีรสเผ็ดจัด จำนวนเมล็ดมาก ความยาวจากปลายผลถึงโคนผล 3 เซนติเมตร

3.3.5 พันธุ์จินดายอดสน ทรงต้นมีการแตกกิ่งดี ข้อกิ่งถี่ทำให้ผลตก ผลมีขนาดเล็กเรียวยาว ประมาณ 405 เซนติเมตร ความกว้างของผลน้อยกว่าพันธุ์จินดา ก้านผลออกสีน้ำตาล ยาวประมาณ 3.5 เซนติเมตร เนื้อหนาน้ำหนักดี เมล็ดมาก เมื่อนำไปตากแห้งจะได้พริกแห้งสีแดง สด น้ำหนักพริกสด 10 กิโลกรัม ทำเป็นพริกแห้งได้ 3.5 กิโลกรัม พริกพันธุ์ต่างๆ ดังภาพที่ 2.3

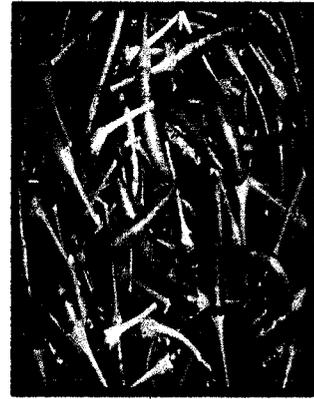
3.3.6 พันธุ์ซูเปอร์ฮอท เป็นพริกพันธุ์ลูกผสม ปรับปรุงพันธุ์โดยบริษัท อีสท์ เวสต์ซิด จำกัด ผลดิบมีสีเขียว ผลสุกมีสีแดงสด เนื้อหนา มีรสเผ็ด อายุเก็บเกี่ยว 70 – 80 วันหลังย้าย กล้า ใช้เป็นพริกสด

พันธุ์จินดา

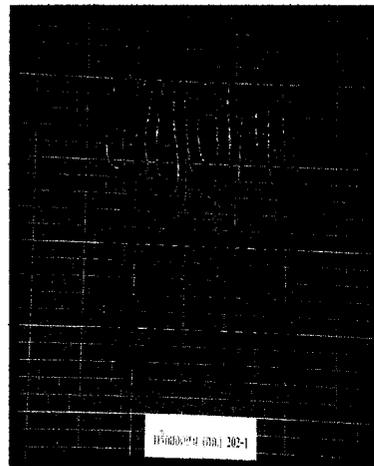
พันธุ์จินดา

พันธุ์หัวเรือ

พันธุ์ซูเปอร์สอท

พันธุ์จินดาขอดสน

ภาพที่ 2.3 พริกพันธุ์ต่าง ๆ

ที่มา: ศูนย์วิจัยพืชสวนศรีสะเกษ (2550)

ปัจจุบันมีพริกที่เกิดจากการผสมพันธุ์เพื่อประโยชน์ทางการค้ามากขึ้น จึงเกิดพันธุ์ลูกผสมเกิดขึ้น ซึ่งเกษตรกรหันมานิยมใช้พันธุ์พริกเหล่านี้เป็นจำนวนมาก เพราะพริกพันธุ์ลูกผสมจะให้ผลผลิตผลดกกว่า ผลพริกจะสม่ำเสมอ และตลาดมีความต้องการ เช่น พันธุ์ซูเปอร์สอท

3.4 การปลูกพริก

การปลูกพริกมีขั้นตอนการปฏิบัติที่จะทำให้ได้ต้นและผลผลิตพริกที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาด จะต้องเริ่มตั้งแต่การเตรียมดิน เตรียมพันธุ์ การเพาะเมล็ด การย้ายกล้าอย่างถูกต้องเหมาะสม ดังต่อไปนี้

3.4.1 การเพาะกล้า/การเตรียมดิน ควรขุดหรือไถดินให้ลึกประมาณ 15 เซนติเมตร ตากดิน 5-7 วัน ใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกที่สลายตัวแล้ว ประมาณ 20 กิโลกรัมต่อเนื้อที่ 5 ตารางเมตร พรวนย่อยผิวหน้าดินให้ละเอียดเพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินแปลงเพาะควรรีไต่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตรา 400-500 กรัม พรวนกลบลงในดินรอบแปลงเพาะควรรีไต่สารเคมี เช่น ออลดรินโรยเพื่อป้องกันมด แมลง เข้าไปทำลายเมล็ดพันธุ์ที่เริ่มงอก

3.4.2 การเตรียมเมล็ดพันธุ์ ควรเลือกใช้พันธุ์ที่ตรงตามความต้องการของตลาด มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ก่อนนำเมล็ดพันธุ์ไปหว่าน คัดเมล็ดพันธุ์ที่ไม่สมบูรณ์ออก โดยนำเมล็ดพันธุ์แช่น้ำสะอาด เมล็ดพันธุ์ที่เสียจะลอยน้ำแล้วคัดออก นำเมล็ดพันธุ์คลุมยา ไคเทนเอ็ม 45 อัตราส่วน 1 ช้อนแกงต่อเมล็ดพันธุ์ 1 กิโลกรัม หรือนำไปแช่น้ำอุ่นที่อุณหภูมิประมาณ 50 องศาเซลเซียสเป็นเวลานานประมาณ 30 นาที ก่อนนำไปหยอดหรือหว่านในแปลงเพาะกล้า

3.4.3 การเพาะเมล็ดพันธุ์ นำเมล็ดพันธุ์หว่านให้กระจายทั่วทั้งแปลงเพาะ หรือโรยเมล็ดเป็นแถวลงไปร่องลึก 0.6-1 เซนติเมตร ห่างกันแถวละประมาณ 10 เซนติเมตร กลบด้วยปุ๋ยหมักที่สลายตัวดีแล้วหรือดินผสมละเอียดรดน้ำให้ชุ่มเสมอ คลุมด้วยฟางแห้งหรือหญ้าแห้งบาง ๆ เมื่อกกล้าเริ่มงอกมีใบจริงอายุประมาณ 12-15 วัน ถอนแยกต้นที่เป็นโรคอ่อนแอ ไม่สมบูรณ์ หรือต้นที่ขึ้นเบียดกันแน่นเกินไปทิ้ง ให้มีระยะห่างกันพอสมควร และควรรีไต่ปุ๋ยเสริมทางใบเพื่อให้ต้นกล้าเจริญเติบโตและแข็งแรงเมื่อต้นกล้าอายุ 30-40 วัน ก็สามารถย้ายลงปลูกในแปลงใหญ่ได้

3.4.4 การย้ายกล้าปลูก ก่อนย้ายกล้าควรรดน้ำเพื่อให้ต้นกล้าแข็งแรง ต้นร่วน และง่ายต่อการถอนต้นกล้า การย้ายกล้าอาจจะย้ายจากแปลงเพาะลงในถุงเพาะชำก่อน เมื่อกกล้ามีใบจริง 2 ใบ ระยะเวลาการชำในถุงประมาณ 15-20 วัน จะทำให้กล้าแข็งแรงสมบูรณ์ สม่ำเสมอกัน แล้วจึงย้ายปลูกในแปลงปลูกสำหรับการย้ายกล้าปลูกในแปลงปลูกควรย้ายกล้าในเวลาบ่ายถึงเย็น ขณะที่แสงแดดไม่ร้อนจัดหลังจากปลูก รดน้ำต้นกล้าที่ปลูกใหม่ให้ชุ่ม ให้ใช้ฟางหรือหญ้าแห้งคลุมดินเพื่อช่วยรักษาความชุ่มชื้นในดินและจะทำให้ต้นกล้าตั้งตัวได้เร็วขึ้น

3.4.5 การเตรียมดินปลูก การเตรียมดินปลูกพริกนั้น ควรพิจารณาความแตกต่างตามสภาพของดินและระดับน้ำดังนี้ คือ

1) สภาพดินเหนียวในเขตภาคกลาง มีระดับน้ำใต้ดินสูง ให้ทำแปลงขนาด กว้างประมาณ 4 – 6 เมตร ความยาวไม่จำกัดขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่ และมีร่องน้ำกว้างประมาณ 1 เมตร ลึกประมาณ 0.50 – 1 เมตร ซึ่งเหมาะสำหรับใช้เรือบรรทุกเครื่องสูบน้ำเข้าไปให้น้ำได้

2) การเตรียมแปลงในเขตชลประทาน ให้สูบน้ำอยู่ทางด้านหัวแปลง และดู ระบายน้ำอยู่ทางท้ายแปลง แล้วปรับระดับคูส่งน้ำระหว่างแปลงให้มีความลาดเทพอสมควร เพื่อ ความสะดวกในการให้น้ำ ส่วนขนาดของแปลงให้มีความกว้าง 0.80 เมตร ร่องน้ำลึก 0.25 เมตร ความยาวของแปลงประมาณ 20 เมตร

3) การเตรียมดินปลูกในเขตอาศัยน้ำฝน ต้องพิจารณาเลือกที่ซึ่งระบายน้ำได้ดี การกำหนดแถวปลูกให้กำหนดแถวคู่ห่างกัน 1.20 เมตร และให้ระยะระหว่างแถวห่างกัน 0.50 เมตร ระยะระหว่างต้น 0.50 x 0.50 เมตร เมื่อเตรียมแปลงปลูกแล้วให้ใส่ปุ๋ยคอกในอัตราไร่ละ 1,200 – 3,000 กิโลกรัม พยายามคลุมปุ๋ยคอกให้เข้ากับดินแล้วใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 ในอัตรา 50 กิโลกรัมต่อไร่ และใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงชนิดคลอซิม คือ คาร์โบฟูราน เช่น พูราคาน ฟูราแทร์ โรยลงไปในหลุมประมาณ ¼ ช้อนชา และในสภาพดินที่เป็นกรดจัดควรใช้ปูนขาวใน อัตรา 200 – 400 กิโลกรัมต่อไร่

3.5 การปฏิบัติดูแลรักษา

การปฏิบัติดูแลรักษาพริกที่ถูกต้องและเหมาะสมจะทำให้พริกมีความสมบูรณ์ แข็งแรงซึ่งจะทำให้พริกมีความต้านทานต่อโรคและแมลง และจะได้ผลผลิตที่คุณภาพตรงตาม ความต้องการของตลาด จะต้องปฏิบัติ ดังนี้

3.5.1 การให้น้ำ พริกเป็นพืชที่ต้องการน้ำอย่างเพียงพอและสม่ำเสมอในช่วงแรก ของการเจริญเติบโต ดินควรมีความชุ่มชื้นพอคืออย่าให้เปียกและเกิน ไปจะทำให้ดินพริกเหี่ยวตายได้ ในช่วงเก็บผลผลิตควรลดการให้น้ำเพื่อจะทำให้คุณภาพผลผลิตดี สีของผลสวน

3.5.2 การใส่ปุ๋ย ในระยะที่ต้นพริกยังเล็กอยู่ควรมีการกำจัดวัชพืชให้บ่อยครั้ง หากวัชพืชคลุมต้นพริกช่วงระยะการเจริญเติบโต จะทำให้แคะแสร้งคุณภาพผลผลิตไม่ดี การ กำจัดวัชพืชน้อยครั้งมีผลทำให้ดินที่ผิวหน้าแข็งหรือเหนียวจับกันเป็นแผ่น น้ำซึมผ่านได้ยากให้มี การ ถ่ายเทอากาศและระบายน้ำดี การใส่ปุ๋ย พริกเป็นพืชที่มีอายุเก็บผลค่อนข้างยาวนาน ปุ๋ยที่ใช้ ควรเป็นปุ๋ยที่มีธาตุอาหารครบ เช่น ปุ๋ยสูตร 15-15-15 หรือ 13-13-21 ในอัตรา 50 – 100 กิโลกรัม ต่อไร่ และใส่ปุ๋ยในโตรเจน เช่น ยูเรีย ในอัตรา 10 – 20 กิโลกรัมต่อไร่ เพื่อเป็นการช่วยเสริมการ เจริญเติบโต นอกจากนี้ควรใส่ปุ๋ยน้ำทางใบฉีดพ่นทุกครั้งหลังการเก็บเกี่ยว การใช้ปุ๋ยเคมีจะได้ผล ต่อพืชสูงสุดขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ของดินกับปริมาณการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ควบคู่กันไปด้วย

การใส่ปุ๋ยควรแบ่งใส่ 2 ครั้ง ใส่ครั้งแรกปริมาณครึ่งหนึ่งก่อนปลูกเป็นปุ๋ยรองพื้นพรวนกลบลงในดิน ปุ๋ยในโตรเจนใส่โรยข้างเมื่อพริกอายุ 10 – 14 วัน หลังจากย้ายกล้า ใส่ครั้งที่สองอีกครั้งหนึ่งที่เหลือใส่โรยข้างแล้วแต่งหน้าด้วยปุ๋ยในโตรเจนพรวนกลบลงในดิน

3.6 การป้องกันกำจัดศัตรูพริก

นอกจากการให้น้ำ การใส่ปุ๋ย หรือการกำจัดวัชพืชแล้ว ยังมีศัตรูพริกต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อผลผลิตการปลูกพริกเป็นอย่างมาก ซึ่งศัตรูพริกที่สำคัญที่พบได้โดยทั่วไปมีดังนี้

3.6.1 แมลง แมลงที่พบระบาดในพริกบ่อย ๆ คือ

1) **เพลี้ยไฟ** การทำลาย เพลี้ยไฟจะระบาดมากในฤดูแล้ง หรือเมื่อมีฝนทิ้งช่วงเป็นระยะเวลานาน โดยจะทำลายใบอ่อน ยอดอ่อน และตาดอก ลักษณะการทำลาย ใบจะห่อปิด ขอบใบม้วนขึ้นข้างบน ลำต้นแคระแกร็น ไม่เจริญเติบโต และจะทำลายผลพริกให้หงิกงอไม่ได้คุณภาพ

รูปร่างลักษณะ เพลี้ยไฟเป็นแมลงขนาดเล็ก สีน้ำตาลอ่อน ลำตัวผอมยาว มีขนาด 1.0 มิลลิเมตร หากดูด้วยตาเปล่าจะต้องใช้ความสังเกตเป็นพิเศษจึงจะมองเห็นได้ ตัวแก่มีปีก 2 คู่เรียวยาวประกอบด้วยขนเส้นเล็กตัวอ่อนจะยังไม่มียีกและมีขนาดเล็กกว่าตัวแก่ ตัวแก่เคลื่อนไหวได้เร็ว

การป้องกันกำจัด เพลี้ยไฟชอบหลบอยู่ตามใต้ใบ ตามซอกยอดอ่อนในดอก เวลาพ่นควรใช้เครื่องมือที่สามารถพ่นได้อย่างทั่วถึง การเลือกยาที่เหมาะสมควรทำดังนี้ คือ ถ้าปลูกพริกในแหล่งที่มีการระบาดมานาน ควรเลือกใช้ยาที่ทำลายโดยเฉพาะ เช่น แลนเนท เมซูโรล เป็นต้น หรือถ้าพื้นที่การปลูกพริกมีการพรวนดิน เก็บหญ้า พื้นแปลงสะอาด ให้พ่นยาตามผิวดินจะช่วยกำจัดคักแต่ด้วย และควรให้น้ำและปุ๋ยอย่างเพียงพอ

2) **เพลี้ยอ่อน** การทำลาย จะพบระบาดทั่วไปโดยเฉพาะแหล่งปลูกพริกที่อยู่ใกล้กับฝ้ายหรือพืชไร่อื่น ๆ โดยเพลี้ยอ่อนจะดูดน้ำเลี้ยงที่ยอดอ่อน ใบอ่อนในช่วงระยะลำต้นยังเล็ก ซึ่งจะทำให้ลำต้นแคระแกร็นและเพลี้ยอ่อนจะทำให้เกิดใบเป็นคลื่นบิดตรงส่วนยอด มีผลทำให้เกิดโรคใบค่างและลำต้นแคระแกร็น ไม่เจริญเติบโตด้วย

รูปร่างลักษณะ เพลี้ยอ่อนเป็นแมลงจำพวกปากดูด ลักษณะลำตัวคล้ายผลฝรั่งใหญ่ลำตัวบางใส มองเห็นได้ด้วยตาเปล่า มีขนาดเกือบ 1 มิลลิเมตร หรือขนาดเท่าปลายดินสอดำ มีทั้งชนิดมีปีกใสและไม่มียีกอยู่กันเป็นกลุ่มตามใต้ใบ ยอดอ่อน เคลื่อนไหวช้า มักจะพบในพริกมีสีเขียวอ่อนหรือเขียวอมเหลือง

การป้องกันกำจัด ไม่ควรปลูกพริกใกล้กับฝ้าย มะเขือ และหมั่นตรวจดูแลแปลงพริกอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะขณะที่ยังเล็ก

นอกจากเปลี้ยไฟ เปลี้ยอ่อน แล้ว ยังมีเปลี้ยจกจั่น เปลี้ยเป้งและเปลี้ยหอย ที่มักจะทำลายในระยะเจริญเติบโต และพบพวกหนอนทำลายในระยะออกฝัก ซึ่งควรฉีดพ่นยา กำจัดแมลงหนอนพวกนี้อยู่เสมอตามคำแนะนำ

3.6.2 ศัตรูศัตรูพืช ที่สำรวจพบและทำความเสียหายต่อการปลูกพริกในขณะนี้ก็คือ

1) **ไรขาว** การทำลาย ไรขาวจะพบว่ามีกระบาดในช่วงฤดูที่มีการปลูกพริกกันมาก โดยไรขาวจะเข้าทำลายที่ยอดก่อน เมื่อเป็นหลาย ๆ ยอดจะดูเป็นพุ่มใบพริกจะหงิกงอ ใบอ่อนหยาบย่นหรือเป็นคลื่นขอบใบม้วนลงทางด้านล่าง ใบจะค่อย ๆ ร่วง และยอดจะตายไปในที่สุด

รูปร่างลักษณะ ไรขาวเป็นสัตว์จำพวกเดียวกับแมงมุม มี 8 ขา ตัวกลม มีสีขาวผิวลำตัวใสขนาดเล็กมาก สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า แต่ถ้าจะดูให้ชัดเจนมีรายละเอียดมากขึ้นต้องใช้แว่นขยายมักจะชอบอาศัยอยู่ตามใบอ่อนหรือตาดอก

การป้องกันกำจัด หมั่นตรวจดูแปลงพริกอย่างสม่ำเสมอ เมื่อพบไรขาวใบปริมาณมากให้รีบกำจัดด้วยยา เคลเทน หรือ ไคโฟคอล และเลบโดฟอส หรือฟอสเวด เป็นต้น แต่ถ้าตรวจพบว่ามีกระบาดของเปลี้ยไฟ และไรขาวพร้อมกัน ควรใช้ยากำจัดของทั้งสองชนิดฉีดพ่นพร้อมกันเลย จะได้ผลสมบูรณ์ขึ้น

3.6.3 โรค โรคที่เกิดจากเชื้อรา แล้วมีผลเสียหายต่อการปลูกพริกที่พบได้ในขณะนี้ มีดังนี้

1) **โรคกุ้งแห้ง** มีสาเหตุมาจากเชื้อรา *Colletotrichum piperatum*, *Colletotrichum capsici*, *Colletotrichum gloeosporioides* ความเสียหายที่เกิดเพราะโรคนี้ ในแต่ละท้องถิ่นจะแตกต่างกัน ซึ่งแล้วแต่สภาพแวดล้อมที่มีความชื้นสูงหรือฝนตกชุก โดยสภาพที่มีอากาศชื้นมาก ๆ หรือในที่ฝนตกชุก เชื้อราจะแพร่ขยายพันธุ์ได้อย่างรวดเร็วทำให้ผลพริกเน่าติดต่อกันอย่างรวดเร็ว มากกว่าในสภาพพื้นที่ที่อากาศแห้งหรือมีฝนตกน้อยกว่า โรคกุ้งแห้งจะพบระบามากในระยะที่ผลพริกกำลังเจริญเติบโต

การทำลาย โรคกุ้งแห้งจะเห็นได้ชัดเจนบนผลพริกที่แก่จัดหรือสุก อาการเริ่มแรกจะเห็นเป็นจุดสีน้ำตาลเข้มเนื้อเยื่อนุ่มจากเดิมเล็กน้อย และจุดสีน้ำตาลจะค่อย ๆ ขยายวงกว้างออกเป็นแผลวงกลมหรือวงรี โดยมีขนาดแผลไม่จำกัด จะทำให้ผลพริกเน่า และจะระบาดติดต่อกันอย่างรวดเร็ว

การป้องกันกำจัด

(1) ใช้เมล็ดพันธุ์ดีปราศจากโรค

(2) ก่อนปลูกนำเมล็ดพันธุ์มาล้างน้ำให้สะอาด แล้วแช่ในน้ำอุ่นจัด ประมาณ 30 นาที

(3) ใช้ยาคลุกเมล็ดพันธุ์เพื่อทำลายโรคที่ติดมากับเมล็ดอีกครั้งหนึ่ง

(4) งดขุดป้องกันกำจัดเชื้อราทุก ๆ 7 – 15 วัน ต่อครั้ง ซึ่งยาที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ได้แก่ ไซเนบ มานาบ และเบนโนมิล เป็นต้น

(5) ควรเลือกใช้พันธุ์ที่ต้านทานต่อโรคกุ้งแห้ง เช่น พริกเหลือง และพริกหยวก

2) โรคเหี่ยวของพริกจากเชื้อราหรือโรคหัวโก๋ร่น

การทำลาย โรคนี้จะแตกต่างจากอาการเหี่ยวที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย โดยอาการเหี่ยวจากเชื้อราจะเริ่มจากใบล่างก่อน แล้วจึงค่อยแสดงอาการที่ใบบน ต่อมาใบที่เหลืองจะเหี่ยวร่วงลงดินและร่วงไป ต้นพริกจะแสดงอาการในระยะผลิติดอกออกผล ฉะนั้น อาจทำความเสียหายต่อดอกและผลอ่อนด้วย เมื่อตัดดูลำต้นจะพบว่าเนื้อเยื่อท่อลำเลียงอาหารเป็นสีน้ำตาล หรือน้ำตาลไหม้ แล้วต้นจะเหี่ยวตายในที่สุด

การป้องกันกำจัด

(1) เมื่อปรับดินปลูกแล้วควร โรยด้วยปูนขาว จะเป็นการป้องกันเชื้อรา

(2) ถอนหรือขุดต้นที่เป็นโรคเผาทิ้ง แล้วใช้ยาเทอร์ราคลอผสมน้ำตามอัตราส่วนในคำแนะนำฉลากยา จากนั้นเทราดลงในหลุมที่เป็นโรค

(3) ควรปลูกพืชหมุนเวียนสลับกับพริก ไม่ควรปลูกพริกซ้ำที่

(4) ควรใช้ปุ๋ยอินทรีย์ให้มากกว่าปุ๋ยวิทยาศาสตร์ เพื่อป้องกันดินเป็นกรด และเป็นการปรับปรุงบำรุงดิน

(5) ปรับปรุงดินให้ร่วนซุย มีการระบายน้ำดี

3) โรคเน่าหรือต้นเน่า

การทำลาย ใบจะเหลืองและร่วง โคนต้นและรากจะเน่าเปื่อยเป็นสีน้ำตาล ต้นพริกจะเหี่ยวตาย แต่จะระบาดมากในระหว่างที่มีการผลิติดอกออกผล อาการของโรคเน่าหรือต้นเน่านี้ จะแตกต่างกับโรคพริกหัวโก๋ร่น คือ ยอดจะไม่หลุดร่วงไป

การป้องกันกำจัด

(1) หมั่นตรวจต้นพริกดูว่าเป็นโรคหรือไม่

(2) ขุดหรือถอนต้นพริกที่เป็นโรคเผาทิ้ง แล้วใช้ยาเทอร์ราคลอผสมน้ำตามอัตราส่วนในคำแนะนำฉลากยา จากนั้นเทราดลงในหลุมที่เป็นโรค หรือจะใช้ฟอร์มาลินผสมน้ำใน

อัตราส่วน 1:50 ราคลงบริเวณ โคนต้นที่เป็นโรค ซึ่งต้องระวังอย่าให้ไหลไปสู่ต้นอื่น เพราะจะทำให้เป็นการแพร่เชื้อโรค

(3) ในการเตรียมดินปลูกควรเพิ่มปุ๋ยขี้วัวเพื่อให้ดินเป็นด่าง เพราะถ้าดินเป็นกรดจะเกิดโรคนีได้ง่าย

(4) ควรปลูกพืชหมุนเวียนสลับกับการปลูกพริก

4) โรคเหี่ยวที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย

การทำลาย ต้นพริกที่เป็นโรคนี้อาจแสดงอาการเหี่ยวทั่วต้นในวันที่มีอากาศร้อนจัด และอาจจะฟื้นคืนดีใหม่ในเวลากลางคืน ต้นพริกจะมีอาการเช่นนี้ 2-3 วัน ก็จะเหี่ยวตายโดยไม่ฟื้นอีก การเหี่ยวของต้นพริกที่เป็นโรคนี้อาจแสดงอาการใบเหลืองของใบที่อยู่ตอนล่าง ๆ ก่อน เมื่อถอนต้นมาจะเห็นว่ารากเน่า และเมื่อเดือนผิวของลำต้นตรงใกล้ระดับคอต้นจะพบว่า เนื้อเยื่อที่เป็นท่อลำเลียงอาหารข้ำ และเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลอ่อน ซึ่งแตกต่างจากสีของเนื้อเยื่อที่ดีของพริก

การป้องกัน

(1) เมื่อพบต้นพริกที่แสดงอาการเหี่ยวให้ถอนหรือขุดแล้วนำไปเผา

(2) ควรป้องกันมิให้ต้นพริกมีบาดแผลแถว โคนต้น และรากและถ้าหากพบควรฉีดพ่นยาป้องกันกำจัดหนอนเจาะรากและ โคนต้น

(3) เมื่อตรวจพบว่ามีไส้เดือนฝอย ซึ่งเป็นศัตรูที่ทำให้เกิดโรครากปมหรือกัดกินทำลายรากให้เป็นแผลซึ่งเป็นช่องทางให้เชื้อแบคทีเรียเข้าไปได้ง่าย ควรใช้ยาป้องกันกำจัดฉีดพ่นไส้เดือนฝอยให้หมดสิ้นไปในบริเวณนั้น

(4) ควรปลูกพืชหมุนเวียนสลับกับการปลูกพริก เช่น ปลูกข้าวโพด แดงกวา ถั่วต่าง ๆ

3.7 การเก็บเมล็ดพันธุ์

พริกเป็นพืชที่มีโอกาสผสมข้ามพันธุ์ได้ การเก็บเมล็ดพันธุ์พริกถูกวิธีจึงจะทำให้มีพันธุ์พริกที่ดี ผลิตผลสูง มีความต้านทานต่อโรคและแมลง คุณภาพดีเป็นที่ต้องการของตลาด ไว้สำหรับปลูกในฤดูกาลต่อไป ซึ่งเกษตรกรสามารถเก็บเมล็ดพันธุ์ได้ด้วยตนเองซึ่งมีข้อแนะนำ ดังนี้

3.7.1 การคัดเลือกพันธุ์พริก ดังนี้

- 1) เลือกจากต้นที่มีลำต้นแข็งแรง สมบูรณ์ เหนียวไม่หักง่าย
- 2) เลือกจากต้นที่ให้ผลดี และขนาดผลใหญ่สมบูรณ์
- 3) เลือกจากต้นที่ทนทานต่อโรคและแมลง

- 4) เลือกจากต้นที่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นได้ดี
- 5) เลือกจากผลแก่สีแดงสด ในช่วงระยะเก็บ 7 วันต่อครั้ง จะได้เมล็ดพันธุ์ที่

สมบูรณ์

3.7.2 การคัดเลือกพันธุ์

เมื่อคัดเลือกผลผลิตพริกได้ตามที่ต้องการแล้ว ให้นำไปบดหรือโม่จนละเอียด จากนั้นนำพริกทั้งกากแช่ในน้ำเกลือแกง ในอัตราส่วนผสม คือ เกลือ 2 ช้อน ต่อน้ำ 1 ลิตรหลังจากนั้น ช้อนกากและเมล็ดที่ลอยน้ำออกทิ้งไป ส่วนเมล็ดที่ค้ำให้นำไปฝังบนตระแกรงในถาดหรือไม้ไผ่สาน ไม่ควรตากบนภาชนะโลหะเพราะจะทำให้เมล็ดพันธุ์ร้อนจัดเกินไป ระยะเวลาที่เหมาะสมที่แดดไม่ร้อนจัดควรเป็นตอนเช้าหรือบ่าย วันละ 2-3 ชั่วโมง ตาก 2-3 แดดจากนั้นเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ในภาชนะที่แห้ง ปราศจากความชื้นแล้วปิดฝาให้สนิท

3.7.3 การทำพริกแห้งให้มีสีสวยคุณภาพดี

การเก็บพริกทำพริกแห้ง ควรเลือกเก็บพริกที่แก่จัดสีแดงสดตลอดทั้งผล ปราศจากโรคแมลง เข้าทำลาย แล้วรีบนำไปทำให้แห้ง โดยเร็วจะทำให้ได้พริกแห้งที่มีสีสวยและคุณภาพดี มีหลายวิธีดังนี้

1) การตากแดด คือ การนำพริกที่คัดเลือกแล้วนำมาตากแดดโดยตรง แต่พริกบาง ๆ บนเสื่อ หรือพื้นลานซีเมนต์ที่สะอาด โดยตากแดดทิ้งไว้ 5-7 แดด

2) การอบด้วยไอร้อน คือการนำพริกเข้าอบด้วยไอร้อนในเตาอบ โดยวางพริกบนตระแกรง แล้ววางตระแกรงเรียงซ้อนกันเป็นชั้น ๆ วิธีนี้เหมาะสำหรับเกษตรกรที่ปลูกพริกเป็นจำนวนมาก และการทำพริกแห้งในช่วงฤดูฝน

3) การลวกน้ำร้อน คือ การนำพริกไปลวกน้ำร้อนก่อน โดยลวกนาน 15 นาทีแล้วนำไปตากแดดประมาณ 5 แดด วิธีนี้จะทำให้สีของพริกแห้งสวย และไม่ขาวค้าง

4) การอบพริกด้วยโรงอบพลังแสงอาทิตย์ เป็นวิธีที่ทำให้ได้พริกที่มีคุณภาพ สีสวย ก้านพริกแห้งสีทองไม่ดำ สะอาดไม่มีฝุ่นจับอบได้ครั้งละ 400 กิโลกรัม ใช้เวลาอบประมาณ 3 วัน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า พริกที่ปลูกในประเทศไทยจำแนกออกได้หลายชนิดทั้งตามความเผ็ด เช่น เผ็ดมากซึ่งเป็นจำพวกพริกขี้หนู เผ็ดน้อยเป็นจำพวกพริกหวาน ยังมีการแบ่งตามขนาดของผลแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ พริกใหญ่กับพริกเล็กหรือพริกขี้หนูและยังแบ่งตามสภาพพื้นที่ที่ปลูกออกได้เป็น 2 ชนิดเช่นกันคือ พริกขี้หนูสวนกับพริกขี้หนูไร่ การปลูกพริกมีขั้นตอน

การปฏิบัติหลายขั้นตอนด้วยกัน โดยเริ่มตั้งแต่การเลือกใช้พันธุ์ดี การเตรียมดิน การเพาะเมล็ด การปลูกร การดูแลรักษาซึ่งประกอบไปด้วยการให้น้ำ ปุ๋ย การป้องกันและกำจัดศัตรูพริก การเก็บเกี่ยว และการจัดการผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยว ซึ่งขั้นตอนเหล่านี้เกษตรกรต้องเอาใจใส่อย่างพิถีพิถัน

4. เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับพริก

กรมส่งเสริมการเกษตร(2549 : 8-10) ได้ระบุว่า การปฏิบัติทางเกษตรดีที่เหมาะสม (Good Agricultural Practices :GAP) หมายถึงการผลิตเพื่อให้ได้ ผลผลิตมีคุณภาพ ตรงตามมาตรฐานที่กำหนด ให้ผลผลิตสูงคุ้มค่าต่อการลงทุน กระบวนการผลิตมีความปลอดภัยต่อผู้ผลิตหรือเกษตรกรผลผลิตมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค ใช้ทรัพยากรการผลิตเพื่อเกิดประโยชน์สูงสุด กระบวนการผลิตจนถึงผู้บริโภคสามารถตรวจสอบและทวนสอบกลับไปยังแหล่งผลิตได้ กระบวนการผลิตที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมผลผลิตไม่มีการปนเปื้อนของสารเคมีจุลินทรีย์ แมลงศัตรูพืช และวัตถุอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อคน สัตว์และพืช เกิดความยั่งยืนทางการเกษตร

กรมวิชาการเกษตร (2549: 1-5) ได้ระบุเกี่ยวกับเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับการผลิตพริก ดังนี้คือ

4.1 แหล่งปลูก การคัดเลือกแหล่งปลูกตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับการผลิตพริกประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

4.1.1 สภาพพื้นที่ การคัดเลือกพื้นที่เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะต้องให้ความสำคัญตามหลักปฏิบัติเกษตรดีที่เหมาะสม เช่น ไกลแหล่งน้ำ และสะดวกต่อการนำมาใช้ ห่างไกลจากแหล่งมลพิษ ไม่เป็นแหล่งน้ำท่วมขัง การคมนาคมสะดวกและสามารถนำผลผลิตออกสู่ตลาดได้รวดเร็ว

4.1.2 ลักษณะดิน พริกสามารถปลูกได้ในดินแทบทุกชนิดที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีการระบายน้ำและการถ่ายเทอากาศดี มีค่าความเป็นกรดเป็นด่าง 6.0 – 6.8

4.1.3 สภาพภูมิอากาศ พริกสามารถทนแล้งได้ดีพอสมควร ปลูกได้ในทุกสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะปลายฤดูฝน

4.1.4 แหล่งน้ำ มีแหล่งน้ำอยู่ใกล้ และพอเพียงตลอดฤดูปลูก

4.2 พันธุ์ การเลือกพันธุ์พริกจะต้องเป็นพันธุ์ที่ตลาดต้องการ เช่น พันธุ์ หัวเรือจินดาจินดายอดสนและซูเปอร์ฮอท (ลูกผสม) ซึ่งสามารถให้ผลผลิตสูงและตลาดต้องการ

4.3 การปลูก การเตรียมดินปลูกพริกจะต้องมีการไถตากดินไว้ประมาณ 7 วัน แล้วไถพรวนอีก 1-2 วัน ยกแปลงให้สูงขึ้น 10 เซนติเมตร ขุดหลุมตามระยะปลูกลึก 20 เซนติเมตร

4.3.1 วิธีการปลูก การเพาะกล้าพริก

- 1) เตรียมแปลงเพาะกล้า กว้าง 1 เมตร ยาว 10 เมตร
- 2) ปุ๋ยคอก ใส่ปุ๋ยคอก 20 กิโลกรัมต่อแปลงเพาะกล้า 1 แปลง คลุกเคล้าให้เข้ากันเพื่อให้ดินร่วนซุย
- 3) ใช้เมล็ดพันธุ์ 50 กรัม ต่อพื้นที่ปลูก 1 ไร่
- 4) โรยเมล็ดที่เพาะกล้าเป็นแถวห่างกัน 10 เซนติเมตร กลบดินบาง ๆ เสมอผิวดิน แต่ละเม็ดห่างกัน 0.5 เซนติเมตร

4.3.2 การปลูก

- 1) ปลูกด้วยต้นกล้าที่มีอายุ 25 – 30 วัน (สูง 10 -15 เซนติเมตร) ที่มีลักษณะแข็งแรงปราศจากโรค
- 2) พริกขี้หนู ถ้าปลูกแถวเดี่ยวใช้ระยะระหว่างต้น 50 เซนติเมตร ระหว่างแถว 100 เซนติเมตร ถ้าปลูกแถวคู่ใช้ระยะระหว่างต้น 50 เซนติเมตร ระหว่างแถว 80 เซนติเมตร ระหว่างแถวคู่ 120 เซนติเมตร
- 3) พริกขี้ฟ้าใช้ระยะระหว่างต้น 50 เซนติเมตรระหว่างแถว 50 เซนติเมตร ปลูก 2 ต้น ต่อหลุม
- 4) หลังปลูกควรทำร่องระบายน้ำทุก 15 แถว แต่ละแถวไม่ควรยาวเกิน 15 เมตร เพื่อสะดวกในการดูแลรักษา

4.4 การดูแลรักษา

4.4.1 การให้ปุ๋ย ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 อัตรา 40-50 กิโลกรัมต่อไร่ต่อครั้ง ครั้งแรกใส่หลังจากย้ายกล้า ปลูกแล้ว 7 วัน ครั้งที่ 2 ใส่เมื่อเริ่มออกดอกหรือหลังย้ายปลูกแล้วประมาณ 30 วัน ใส่ 2 ข้างแถวแล้วพรวนดินกลบ

4.4.2 การให้น้ำ

มีหลักที่ต้องปฏิบัติดังนี้

- 1) ควรให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ จะให้โดยวิธีใดก็ได้ตามความสะดวก
- 2) ควรให้น้ำทันทีหลังจากใส่ปุ๋ยแล้ว
- 3) ควรคลุมดิน เพื่อรักษาความชื้นของดินและลดการระเหยของน้ำ ถ้าใช้เศษพืชต้องไม่มีส่วนขยายพันธุ์หรือเมล็ดติดมา ไม่ควรใช้เกลบคลุมเพราะหลังจากพรวนดินกลบโคนแกลบ จะสลายตัวทำให้พริกชะงักการเจริญเติบโต

4.5 สุขลักษณะและความสะอาด

การปลูกพริกควรรักษาแปลงปลูกให้ถูกสุขลักษณะและความสะอาดอยู่เสมอมีการกำจัดวัชพืช ควรกำจัดวัชพืชขณะวัชพืชยังเล็ก เพื่อไม่ให้แข่งขันกับพืชหลักหรือเป็นแหล่งเพาะศัตรูพืชหรือติดไปกับผลผลิต ควรเก็บวัชพืช เศษพืชโดยเฉพาะที่เป็นโรคไปทำลายนอกแปลงปลูก อุปกรณ์ เช่น กรรไกร เครื่องพ่นสารเคมี ภาชนะที่ใช้เก็บผลผลิต เป็นต้น หลังใช้งานแล้วต้องทำความสะอาดและเก็บให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานเสมอ

ภาชนะบรรจุสารเคมีที่ใช้หมดแล้ว ให้ล้างทำความสะอาด นำน้ำที่ล้างไปพ่นป้องกันกำจัดศัตรูพืช สำหรับภาชนะบรรจุทำลายอย่างเหมาะสม เช่น ผึ่งดิน ไม่ควรนำมาใช้ใหม่อีก

4.6 ศัตรูของพริกและการป้องกันกำจัด

4.6.1 โรคของพริกและการป้องกันกำจัด

1) โรคตากบ

สาเหตุเกิดจาก เชื้อรา

ลักษณะอาการ แผลกลมตรงกลางแผลมีสีขาวอมเทา ขอบแผลมีสีน้ำตาลเข้มรอบ ๆ แผล เนื้อใบอาจจะเปลี่ยนเป็นสีเหลืองและร่วงหล่นไป โรคตากบนี้จะระบาดมากในสภาพอากาศร้อนชื้น การเข้าทำลายของโรคจะเกิดจากใบส่วนต่าง ๆ ก่อนแล้วระบาดไปสู่ส่วนบน

2) โรคกุ้งแห้งหรือแอนแทรคโนส

สาเหตุเกิดจาก เชื้อรา

ลักษณะอาการ โรคนี้อาจแสดงอาการบนผลพริก โดยเริ่มจากจุดฉ่ำน้ำเล็ก แผลนูนเล็กลงไปเล็กน้อย ต่อมาแผลขยายขนาดออกในลักษณะวงรี หรือวงกลม เกิดเป็นวงดำซ้อนกันเป็นชั้น ๆ บางครั้งจะเห็นเหมือนเย็บ ๆ สีส้มอ่อน ๆ ในบริเวณแผล โรคนี้นี้พบมากเมื่อพริกสุก โดยเฉพาะพริกผลใหญ่ประเภทพริกชี้ฟ้าจะเป็นโรคนี้นี้ และระบาดได้รวดเร็วกว่าพริกชี้หนู โรคนี้นี้สามารถติดไปกับเมล็ดได้

การป้องกันกำจัด ถ้าเก็บเมล็ดพันธุ์เองต้องเลือกเมล็ดจากต้นที่ไม่เป็นโรค ถ้าเป็นเมล็ดพันธุ์ที่ซื้อมาควรคลุกเมล็ดด้วยสารป้องกันกำจัดโรคพืช เมื่อพริกเริ่มติดผลควรพ่นสารป้องกันกำจัดโรคพืช

3) โรคเหี่ยว

สาเหตุเกิดจาก เชื้อรา

ลักษณะอาการ เกิดอาการเหี่ยวอย่างช้า ๆ ใบที่อยู่โคนต้นเปลี่ยนเป็นสีเหลืองและร่วงต่อมาใบจะเหี่ยวทั้งต้นเมื่อผ่าลำต้นบริเวณเหนือระดับดินตามยาวจะพบว่าท่อน้ำท่ออาหารเป็นสีน้ำตาล สารสีคล้ำของท่ออาหารนี้จะลงไปถึงส่วนรากด้วยพริกที่เป็นโรคนี้นี้

สุดท้ายจะแห้งตาย การเกิดโรคนี้อาจจะเกิดเป็นหย่อม ๆ ถ้าสภาพอากาศมีอุณหภูมิสูงและดินมีความชื้นสูงจะทำให้โรคนี้อระบาดได้ดี

การป้องกันกำจัด ถ้าพบโรคในแปลงต้องถอนต้นที่เป็น โรคเผาทำลาย ก่อนปลูกพริกควรปรับสภาพดินด้วยปูนขาว อัตรา 200 – 400 กิโลกรัมต่อไร่และปุ๋ยคอกอัตรา 24 ตันต่อไร่ โรคนี้อาจจำเป็นต้องใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช

4) โรคใบหงิก

สาเหตุเกิดจาก เพลี้ยไฟ ไรวาว เชื้อไวรัส

ลักษณะอาการ อาการหงิกที่เกิดจากเพลี้ยไฟ ใบหงิกเป็นคลื่นที่บริเวณ เส้นกลางใบ ขอบใบ ม้วนงอขึ้นด้านบน อาการหงิกที่เกิดจากไรวาว เนื้อใบที่โคนใบรีดเรียวยาว ใบแอ่นลงด้านล่าง ขอบใบม้วนงอลงด้านล่าง อาการหงิกที่เกิดจากเชื้อไวรัส ใบมีขนาดเล็กลงหรือ อาจจะเล็กลงจนคล้ายเส้น เชือกใบค่าง เกาะเป็นกระจก

การป้องกันกำจัด ถ้าเก็บเมล็ดเอง ให้เลือกเก็บจากต้น ไม่มีอาการใบหงิก เท่านั้น กำจัดเพลี้ยไฟและไรวาวที่เป็นตัวการในการทำให้พืชผิดปกติโดยตรง และกำจัดแมลงพาหะของเชื้อไวรัส เช่น เพลี้ยอ่อน เป็นต้น โดยใช้วิธีการป้องกันกำจัด จากประเด็นดังกล่าวจึง แสดงการใช้สารป้องกันกำจัดโรคของพริก ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 การใช้สารป้องกันกำจัดโรคของพริก

โรค	สารป้องกันกำจัดโรคพืช	อัตราการใช้ต่อ 20 ลิตร	วิธีการใช้ ข้อควรระวัง	หยุดการใช้สาร ก่อนการเก็บเกี่ยว
ตากบ	เบน โนมิล(50%WP)	5-15 กรัม	เริ่มพ่นเมื่อพบ	14 วัน
แอนแทรค	แมนโคเซบ(80%WP)	40-50 กรัม	โรค	7 วัน
โนส	คาร์เบนดาซิม(50%WP)	10-15 กรัม		14 วัน
	คลอโรทาโรนิล(75%WP)	25-50 กรัม		14 วัน

ที่มา: กรมวิชาการเกษตร (2549)

4..6.2 แมลงศัตรูที่สำคัญและการป้องกันกำจัด

1) เพลี้ยไฟพริก

ลักษณะและการทำลาย ตัวเต็มวัยของเพลี้ยไฟวางไข่ตามเส้นใบตัวอ่อนเมื่อฟักออกจากไข่จะอาศัยดูดกินน้ำเลี้ยง จากส่วนของพืชเช่นเดียวกับตัวเต็มวัย มักจะพบอยู่โดยทั่วไปบนต้นพืช โดยเฉพาะที่ใบ ดอก ผล หรือส่วนที่อ่อน ๆ ของต้นพริก ตัวอ่อนและตัวเต็มวัยทำลายใบพริก โดยดูดกินน้ำเลี้ยง ใบอ่อน หรือยอดอ่อน ทำให้ใบหรือยอดอ่อนหงิก และม้วนงอขึ้นด้านบนทั้งสองข้าง ใบที่ถูกทำลายจะเห็นเป็นรอยสีน้ำตาล ถ้าการระบาดรุนแรงพืชจะชะงักการเจริญเติบโต หรือแห้งตายในที่สุด ถ้าเกิดกับใบอ่อนหรือยอดอ่อนก็จะทำให้ใบหรือยอดอ่อนหงิก ขอบใบหงิกและม้วนงอขึ้น ด้านบนทั้งสองข้างใบที่ถูกทำลายมากจะเห็นเป็นรอยด้านสีน้ำตาล ถ้าเกิดในระยะพริกกำลังออกดอกก็จะทำให้ดอกพริกร่วง ถ้าระบบคิดผลแล้วจะทำให้รูปทรงของผลบิดงอ หากเป็นช่วงที่มีอากาศแห้งแล้งอาจทำความเสียหายมากกว่า 80 เปอร์เซ็นต์ เพลี้ยไฟระบาดได้ดีในสภาพอุณหภูมิสูง ความชื้นต่ำ และแสงแดดจัด กระแสลมเป็นปัจจัยช่วยให้เพลี้ยไฟแพร่กระจายไปได้อย่างรวดเร็ว

2) ไรขาวพริก

ลักษณะการทำลาย ตัวอ่อนและตัวเต็มวัยดูดกินน้ำเลี้ยงจากตาดอกและยอดอ่อนทำให้ใบอ่อนของต้นพริกหงิกขอบใบม้วนงอลงด้านล่าง ทำให้ใบมีลักษณะริ้วแหลม ก้านใบขาว อาการขั้นรุนแรงจะพบว่าส่วนยอดหงิกเป็นฝอย และมีสีน้ำตาลแดงไรขาวพริกมักระบาดในช่วงที่มีอากาศชื้นฝนตกพริ้ว ๆ ตลอดเวลา

การป้องกันกำจัด การเพิ่มความชื้นโดยการให้น้ำช่วยลดการระบาดของเพลี้ยไฟได้ ตัวเต็มวัยเป็นผีเสื้อกลางคืน วางไข่เป็นฟองเดี่ยว ๆ ตามยอดอ่อนของพืชแล้วหนอนจะกัดกินทำลายภายในผล จากประเด็นดังกล่าวจึงแสดงการใช้ชีววิธีและสารป้องกันกำจัดศัตรูแมลงศัตรูพืช ดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 การใช้ชีวอินทรีย์และสารป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช

โรค	สารป้องกันกำจัดโรคพืช	อัตราการใช้น้ำ 20 ลิตร	วิธีการใช้ ข้อควรระวัง	หยุดการใช้สารก่อนการเก็บเกี่ยว	
เพลี้ยไฟ พริก	คาร์เบนดาซิม(85%WP)	20-30 กรัม	พ่นเมื่อพบเพลี้ย	14 วัน	
	ไพโรไทโอฟอส(50%EC)	20-30 กรัม	เพลี้ยไฟตัวอ่อนและ	14 วัน	
	เมทิลโอคาร์บ(50%WP)	20-30 กรัม	ตัวเต็มวัยขนาด 5 ตัว	21 วัน	
	คาร์โบซัลเฟน(20%EC)	20-30 กรัม	ต่อยอด พ่นทุก 7-10	15 วัน	
	ฟอสฟาโลน(35%EC)	80 มล.	วัน ควรบำรุงพืชให้	20 วัน	
	อิมิดาโคลพริด(10%SL 5%EC)	20-40 มล.	แข็งแรงในช่วงอากาศ	7 วัน	
		30-40 มล.	แห้งแล้ง ไม่ควรพ่น		
	ฟีโปรนิล(5%SC)	10-20 มล.	สารชนิดหนึ่งติดต่อกัน	7 วัน	
	เบนดิโคคาร์บ(20%WP)	20-40 กรัม	กันหลายๆ ครั้ง		
	ไดอะเฟนโทรอน(25%SC)	40-60 มล.		14 วัน	
	ฟลูเฟนออกซูรอน(5%EC)	20-40 มล.		7 วัน	
	ไรขาวพริก	กำมะถัน(80 %WP)	60-80 กรัม	สำรวจตั้งแต่เริ่มปลูก	
		ฟอสฟาโลน(35%EC)	60-80 กรัม	โดยสม่ำเสมอเมื่อพบ	20 วัน
		อามีทรากซ์(20%EC)	40-60 มล.	การระบาด 5-10 ตัวต่อ	7 วัน
อะบาเม็กติน(1.8%EC)		20-30 มล.	ใบ ขึ้นไปให้พ่นตรง	7 วัน	
ฟีโปรนิล(5%SC)			บริเวณจุดที่เกิดการ	7 วัน	
ไบเฟทริน(2.5%EC)		10-20 มล.	ระบาดและใกล้เคียง		
หนอนเจาะ สมอฝ้าย	เชื้อไวรัสของกรมวิชาการเกษตร	30 มล.	หนอนเจาะสมอฝ้าย		
	แลมด้าไซฮาโลทริน(2.5%EC)	20-30 มล.	ระบาดเมื่อพริกติด	8 วัน	
	ไซเปอร์เมทริน(25%EC)	10 มล.	ผลอ่อนตั้งนั้นควร	5 วัน	
	เคลด้าเมทริน(2.5%EC)	6-12 มล.	พ่นสารเคมีเพื่อป้องกัน	7 วัน	
	ไซฟลูทริน(10%EC)	20-30 มล.	ในขณะที่พริกเริ่มติด	14 วัน	
	ไบเฟนทริน(10%)	80-100 มล.	ผลอ่อนและหากมีการ		
	ไซเปอร์เมทริน/ฟอสฟาโลน (28.75%EC)	60-80 มล.	ระบาดอย่างต่อเนื่อง		
			พ่นทุก 7-10 วัน		

4.6.3 วัชพืชที่สำคัญและการป้องกันกำจัด

- 1) วัชพืชฤดูเดียว เป็นวัชพืชที่ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด แบ่งได้ 3 ประเภท
- (1) วัชพืชประเภทใบแคบ ได้แก่ หญ้าตีนนก หญ้านกสีชมพู หญ้าตีนกา
 - (2) วัชพืชประเภทใบกว้าง ได้แก่ ผักเบี้ยหิน ผักเบี้ยใหญ่ ผักโขม

สาบเร่งสาบกา

- (3) วัชพืชประเภทกก ได้แก่ กกทราย หนวดปลาชุก

- 2) วัชพืชข้ามปี เป็นวัชพืชที่ขยายพันธุ์ด้วยหัว ที่พบเสมอได้แก่ เห็บหมู
การป้องกันกำจัด

เกษตรกรต้องไถตากดิน เพื่อทำลายเมล็ดวัชพืช กราดส่วนขยายพันธุ์ของวัชพืชออกนอกเตรียมแปลง การคลุมดินหลังปลูกช่วยรักษาความชื้นดินและบังแสงสว่างไม่ให้วัชพืชงอกหรืองอกได้ช้า อาจใช้พลาสติกทึบแสงคลุมแถวปลูก ขุดทำลายหัวเห็บหมูทุกครั้งที่พบ พรวน ถากดินต้น ๆ และกำจัดวัชพืชควรทำขณะที่ยังเล็กโดยใช้มือถอน จากประเด็นดังกล่าวจึงแสดงการใช้สารกำจัดวัชพืชในแปลงพริก (ดังตารางที่ 2.3)

ตารางที่ 2.3 การใช้สารกำจัดวัชพืชในแปลงพริก

ชื่อวัชพืช	สารกำจัดวัชพืช	อัตราการใช้ต่อ น้ำ 20 ลิตร	วิธีการใช้
วัชพืชที่งอกจาก เมล็ดประเภท วงศ์หญ้า	เมโทลาลอร์(40%EC)	150 มิลลิลิตร	พ่นคลุมดินก่อนวัชพืชงอก
	อะลาลอร์(48%EC)	125 มิลลิลิตร	หลังกร่องและขุดปลูก เรียบร้อย
	เพนดิเมทาลิน(35%EC)	50 มิลลิลิตร	พ่นทันทีก่อนหรือหลังย้าย กล้าแล้วรดตามด้วยน้ำ
วัชพืชที่งอกจาก เมล็ดประเภทใบ กว้าง	ออกซีฟลูออเฟน(23.5%EC)	50 มิลลิลิตร	ใช้ในแปลงปลูกก่อนวัชพืช
	ออกซาไดอะซอน(25%EC)	100-125 มิลลิลิตร	งอก หลังกร่องและขุด หลุมปลูกเรียบร้อยแล้วพ่น ก่อนย้ายปลูก 1 วัน ขณะ พ่นระวังละอองสารปลิวไป ถูกพืชข้างเคียง

ที่มา:กรมวิชาการเกษตร (2549)

4.6.4 คำแนะนำการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างปลอดภัย

การใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่เหมาะสมเกษตรกรควรรู้จักศัตรูพืชชนิด และอัตราการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชรวมทั้งการเลือกใช้เครื่องพ่นและหัวฉีดที่ถูกต้อง นอกจากนั้นการพ่นควรกระจายให้คลุมทั้งต้น โดยเฉพาะบริเวณที่ศัตรูพืชเข้าทำลายมีข้อแนะนำควร ปฏิบัติดังนี้

1) การใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างเหมาะสม

(1) ก่อนทำการพ่นสารเคมีควรตรวจสอบอุปกรณ์เครื่องพ่นอย่าให้มีรอยรั่วเพราะ จะทำให้สารพิษเปียกเป็นเนื้อผ้าและร่างกายของผู้พ่นได้

(2) ต้องสวมเสื้อผ้าและรองเท้าให้มิดชิด รวมทั้งสวมหน้ากากหรือผ้าปิด จมูก และศีรษะเพื่อป้องกันอันตรายจากสารพิษ

(3) อ่านฉลากคำแนะนำ คุณสมบัติ และการใช้ก่อนทุกครั้ง

(4) ควรพ่นในช่วงเช้าหรือเย็นขณะลมสงบ หลีกเลี่ยงการพ่นในเวลาแดด จจัดหรือลมแรง และผู้พ่นต้องอยู่เหนือลมตลอดเวลา

(5) ควรเตรียมสารเคมีให้ใช้หมดในคราวเดียวไม่ควรเหลือคั่งค้างในถังพ่น

(6) เมื่อเลิกใช้ควรปิดฝาภาชนะบรรจุสารเคมีให้สนิท เก็บไว้ในที่มิดชิด ห่างจากสถานที่ปรุงอาหาร แหล่งน้ำ และต้องปิดกุญแจโรงเก็บตลอดเวลา

(7) ภายหลังจากพ่นสารกำจัดศัตรูพืชทุกครั้งผู้พ่นต้องอาบน้ำ สระผม และเปลี่ยนเสื้อผ้าทันที เสื้อผ้าที่ใส่ขณะพ่นสารต้องซักให้สะอาดทุกครั้ง

(8) ไม่เก็บเกี่ยวผลผลิตก่อนสารเคมีที่ใช้จะสลายตัวถึงระดับปลอดภัย โดยจากตารางคำแนะนำการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช

(9) ทำลายภาชนะบรรจุสารเคมีที่ใช้หมดแล้วอย่าทิ้งตามร่องสวนหรือทิ้ง ลงแม่น้ำลำคลอง

2) การใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช การใช้เครื่องมือในการฉีดพ่นสารเคมี หรือ เครื่องพ่น อยู่ 2 ชนิดได้แก่

(1) เครื่องพ่นแบบสูบโยกสะพายหลัง

(2) เครื่องยนต์พ่นสารชนิดใช้แรงดันของเหลว

ก. วิธีการใช้

ก) เครื่องพ่นแบบสูบโยกสะพายหลัง ใช้อัตราพ่น 60-80 ลิตรต่อ

ไร้ใช้หัวฉีดแบบกรวยขนาดเล็ก (เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.6 มิลลิเมตร) สำหรับการพ่นสารฆ่าแมลงและสารป้องกันกำจัดโรคพืชและใช้หัวฉีดแบบพัดหรือแบบปะทะ สำหรับการพ่นสารฆ่าแมลงกำจัดวัชพืช

ข) การพ่นสารกำจัดวัชพืช ควรแยกเครื่องพ่นเฉพาะไม่ใช้ปนกันกับสารกำจัดศัตรูพืชชนิดอื่น ๆ และหลังพ่น ไม่ควรรบกวนผิวหน้าดิน ขณะพ่นกดหัวพ่นต่ำเพื่อให้ละอองสารเคมีตกลงบนพื้นที่ต้องการควบคุมวัชพืชเท่านั้น ระวังการพ่นซ้ำแนวเดิมเพราะจะทำให้สารลงเป็น 2 เท่า

ค) เครื่องยนต์พ่นสารชนิดใช้แรงดันของเหลว ใช้อัตราการพ่น 80 -120 ลิตรต่อไร่ ใช้หัวฉีดแบบกรวยขนาดกลาง (เส้นผ่าศูนย์กลาง 1.0 – 1.2 มิลลิเมตร) ปรับความดันในระบบการพ่น ไว้ที่ 10 บาร์ หรือ 150 ปอนด์ต่อตารางนิ้ว เหมาะสำหรับการพ่นสารฆ่าแมลงและสารป้องกันกำจัดโรคพืช

ง) หัวฉีดแบบกรวย ถ้าเป็นหัวฉีดแบบกรวยชนิดปรับได้ควรปรับให้ได้ละอองกระจายกว้างที่สุดซึ่งจะได้ละอองขนาดเล็กสม่ำเสมอใช้ความเร็วการเดินทางประมาณ 1 กิโลเมตรต่อวินาที และทำการพ่นให้คลุมทั้งต้น ไม่ควรพ่นใช้เวลานานเกินไปเพราะจะทำให้หน้าใบชาและไหลลงดิน เริ่มทำการพ่นจากทางใต้ลมก่อน และขยายแนวการพ่นขึ้นเหนือลมขณะเดียวกันหันหัวฉีดไปทางใต้ลมตลอดเวลาเพื่อหลีกเลี่ยงการสัมผัสกับสารเคมี การพ่นควรพลิกหงายหัวฉีดขึ้นลงเพื่อให้ละอองแทรกเข้าทรงพุ่มได้ดีขึ้น โดยเฉพาะด้านใต้ใบ

4.7 การเก็บเกี่ยว

ใช้มือปัดเมล็ดอายุเก็บเกี่ยวพริกชี้หนู พริกชี้ฟ้า ขึ้นอยู่กับการใช้ประโยชน์ ผลผลิตที่เก็บได้ควรเอาไว้ในที่ร่มและไม่ควรกองสุมกันเพราะจะทำให้เกิดการเน่าเสียได้

4.8 วิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว

การทำพริกแห้ง การทำพริกชี้หนูแห้งให้ได้สีแดงเข้ม ผิวเรียบเป็นมันทำโดยการลวกในน้ำเดือดนาน 15 นาที ก่อนนำไปตากแห้งจะช่วยให้พริกที่ได้สามารถเก็บได้นาน 1 ปีพริกที่มีลักษณะเข้ามาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมควรมีความชื้น 7.2-7.9 เปอร์เซ็นต์ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดสารอะฟลาทอกซินในพริกป่นที่ทำจากพริกแห้ง

4.9 การบันทึกข้อมูล

เกษตรกรควรบันทึกการปฏิบัติการในขั้นตอนการผลิตต่าง ๆ ให้มีการตรวจสอบได้หากเกิดข้อผิดพลาดบกพร่องขึ้นสามารถแก้ไขหรือปรับปรุงได้ทันท่วงที เช่น

4.9.1 บันทึกสภาวะแวดล้อม เช่น อุณหภูมิ ความชื้น ปริมาณน้ำฝน

4.9.2 พันธุ์ วันปลูก วันถอนแยก

4.9.3 วันใส่ปุ๋ย สารเคมี และสารชีวอินทรีย์พร้อมอัตราการใช้

4.9.4 วันที่ศัตรูพืชระบาด

4.9.5 ค่าใช้จ่าย ปริมาณผลผลิตและรายได้

4.9.6 ปัญหาอุปสรรคอื่น ๆ ในช่วงฤดูปลูก

5. คุณสมบัติของเกษตรกรผู้ผลิตพริก

โดยจะกล่าวเน้นถึงคุณสมบัติของเกษตรกรที่จะเข้าร่วม โครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐานตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม: GAP พริก มีรายละเอียดดังนี้

5.1 คุณสมบัติของเกษตรกรผู้ผลิตพริกที่จะเข้าร่วมโครงการ

5.1.1 มีความสมัครใจที่จะเข้าร่วมโครงการและพร้อมที่จะปฏิบัติตามคำแนะนำของระบบเกษตรดีที่เหมาะสม : GAP พริก

5.1.2 เป็นผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

5.1.3 ต้องผ่านการอบรมหลักสูตรระบบเกษตรดีที่เหมาะสม : GAP พริก ที่ทางราชการเกี่ยวข้องจัดให้

5.1.4 มีความรู้ ความสามารถและเข้าใจในกระบวนการผลิตพืช ตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับการผลิตพริก : GAP พริก

5.2 คุณสมบัติของแปลงที่ขอรับการตรวจรับรองมาตรฐานตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม:GAP พริก

5.2.1 มีภูมิถิ่นนาหรือแปลงในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ หรือตามที่หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องระบุไว้

5.2.2 ต้องเป็นเจ้าของซึ่งระบุในแบบคำร้องขอใบรับรองแปลงให้ดำเนินการผลิตพืช

5.2.3 ต้องเป็นพื้นที่เหมาะสม ไม่มีวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในผลผลิต และน้ำใช้ได้จากแหล่งที่ไม่มีสภาพแวดล้อมก่อให้เกิดการปนเปื้อน

เกษตรกรที่ประสงค์จะสมัครเข้าร่วมโครงการทุกคนจะต้องนำหลักฐานสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้าน อย่างละ 1 แผ่น มาที่ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตรประจำตำบลที่เกษตรกรสังกัดอยู่ แล้วกรอกแบบฟอร์มใบสมัคร (GAP- 01)ให้เรียบร้อย แล้วนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรจะเป็นผู้ตรวจคุณสมบัติแล้วแจ้งให้เกษตรกรทราบต่อไป

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการจะต้องมีพื้นที่ทำการเกษตรตามเกณฑ์ที่จะดำเนินการได้ และสมัครเข้าร่วมโครงการ โดยสมัครใจก่อนดำเนินการต้องได้รับความรู้ โดยการฝึกอบรมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

6. นโยบายการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน

6.1 นโยบายส่งเสริมการปลูกพริกตามโครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน

กรมส่งเสริมการเกษตร(2549:1-2) ได้กล่าวว่า การส่งเสริมการผลิตพริกที่จะทำให้เกษตรกรสามารถจำหน่ายผลผลิตได้ตามที่ตลาดต้องการ ในสถานการณ์ที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญต่อการบริโภคที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพอนามัยซึ่งเป็นกระแสที่กระจายไปทั่วทั้งในและต่างประเทศ รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายการผลิตเกษตรที่ปลอดภัยและจากกระแสของสังคมโลกที่แต่ละประเทศหันมาให้ความสนใจเรื่องอาหารที่ปลอดภัยและรวมไปถึงกระบวนการในการผลิตเพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิตที่ปลอดภัยและภายใต้ระบบการแบบเสรี จึงทำให้รัฐบาลได้กำหนดนโยบายการผลิตอาหารปลอดภัยขึ้น ได้เริ่มต้นขึ้น ในปี 2547 เป็นปีแห่งการรณรงค์ความปลอดภัยด้านอาหารเพื่อให้อาหารที่ผลิตและบริโภค ภายในประเทศมีความปลอดภัยได้มาตรฐานทัดเทียมสากล นำไปสู่การมีสุขภาพดีถ้วนหน้าของประชาชน ประกอบกับการมุ่งเน้นที่จะทำให้ประเทศไทยเป็นครัวของโลก เป็นผู้นำด้านการเกษตรในการผลิตอาหารป้อนสู่ตลาดโลก ผลผลิตเกษตรจากไร่นาของเกษตรกร ซึ่งเป็นจุดเริ่มแรกของห่วงโซ่อาหารจึงต้องมีความปลอดภัยก่อนการส่งมอบให้แก่ผู้บริโภค เพื่อนำไปจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคโดยตรงหรือเพื่อนำไปส่งออก ตลอดจนเพื่อนำไปเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดกลยุทธ์หลักระดับชาติให้มีการส่งเสริมการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรตามระบบความปลอดภัยอาหาร (food safety) ให้มีการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าเกษตร โดยเน้นสินค้าเกษตรที่มีมาตรฐาน คุณภาพ ศักยภาพและโอกาสทางการตลาดสูง

การผลิตพริกของไทยในอดีตที่ผ่านมามุ่งเน้นเพื่อการผลิตเชิงปริมาณที่มีได้คำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อผู้บริโภค สังคม และสิ่งแวดล้อม เกษตรกรจำนวนมากไม่น้อยมีการใช้สารเคมีอย่างไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ จึงมีผลทำให้ผลผลิตพริกที่ได้ไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภคก่อให้เกิดจุดอ่อนในด้านการค้า จึงทำให้ปริมาณการส่งออกค่อนข้างมีจำนวนจำกัดและประสบปัญหาอยู่เป็นประจำ ทำให้มีผลกระทบกับการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรเองในทุกระดับ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นหน่วยงานหลักที่มีภารกิจในการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรให้พึ่งพาตนเอง สามารถผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ และประกอบอาชีพการเกษตรได้อย่างยั่งยืน จึงต้องดำเนินงานให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศโดยเร็ว ภายใต้ยุทธศาสตร์เกษตรอินทรีย์ เพื่อผลักดันให้ประเทศไทยเป็นครัวของโลกตามนโยบายของรัฐบาล ด้วยการส่งเสริมและพัฒนาในขั้นตอนการผลิตและการจัดการผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยว สินค้าเกษตรเพื่อสร้างความมั่นใจด้านมาตรฐานและความปลอดภัยให้แก่ผู้รับซื้อและผู้บริโภคทุกระดับ ทั้งนี้ โดยดำเนินการสำรวจและจำแนกพื้นที่การผลิตสินค้าเกษตรตามระดับความปลอดภัย และดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่เพื่อยกระดับความปลอดภัยโดยนำมาตรฐานการผลิตทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสมและหรือมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มาปรับใช้เพื่อควบคุมความปลอดภัยในการผลิตสินค้าเกษตรตามความต้องการของเกษตรกรแต่ละกลุ่ม ตั้งแต่การควบคุมคุณภาพปัจจัยการผลิต การพัฒนากระบวนการผลิต การจัดการผลผลิตหลังเก็บเกี่ยวอย่างเหมาะสม ตลอดจนการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าเกษตร รวมทั้งมีการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้เกษตรกรมีความมุ่งมั่นที่จะทำการผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐานและปลอดภัย โดยการเชื่อมโยงการผลิตการตลาด สนับสนุนการทำสัญญาและข้อตกลงซื้อขายล่วงหน้า (contract farming) ตลอดจนการพัฒนาเครือข่ายเพื่อผสมผสานประโยชน์ของทุกฝ่ายร่วมกัน

6.2 นโยบายเกี่ยวกับการผลิตพืชของจังหวัดศรีสะเกษ

สำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ (2549:10 -13) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การเกษตร ในช่วงปี 2549-2552 ประกอบด้วย

6.2.1 วิสัยทัศน์ด้านการเกษตรของจังหวัดศรีสะเกษ มีดังต่อไปนี้

“เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรองค์กรเกษตรกรและเครือข่ายให้เข้มแข็งในการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ ปลอดภัย สามารถแข่งขันทางการตลาดทั้งในและต่างประเทศภายใต้การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม”

6.2.2 ภารกิจขององค์กร

- 1) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตทางการเกษตรที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ของจังหวัดศรีสะเกษ
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร องค์กรเกษตรกรและเครือข่ายในจังหวัดศรีสะเกษให้มีความเข้มแข็ง
- 3) ให้บริการและส่งเสริมอาชีพ เพื่อการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ ปลอดภัยและสามารถแข่งขันได้

6.2.3 ประเด็นยุทธศาสตร์หลัก 5 ประเด็นได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ 1 เพิ่มสมรรถนะองค์กรให้มีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาเกษตรกร องค์กรเกษตรกรและเครือข่าย
เกษตรกรให้เข้มแข็ง

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เพิ่มขีดความสามารถในการผลิตทางการเกษตรให้มี
คุณภาพและปลอดภัย

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาสินค้าเกษตรและบริการเพื่อเพิ่มมูลค่าใน
การแข่งขันด้านการตลาด

จากประเด็นยุทธศาสตร์ทั้ง 5 ยุทธศาสตร์ ในยุทธศาสตร์ที่ 3 เพิ่มขีด
ความสามารถในการผลิตทางการเกษตรให้มีคุณภาพและปลอดภัย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มขีด
ความสามารถและขยายกำลังการผลิตให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพมาตรฐาน ซึ่งมีกลยุทธ์ในการ
ดำเนินงานดังนี้

- 1) ส่งเสริมการผลิตสินค้าที่ได้มาตรฐานและปลอดภัยจากสารพิษ
- 2) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง
- 3) ส่งเสริมการเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิตสินค้าเกษตร
- 4) เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันสินค้าเกษตรที่มีมาตรฐาน

คุณภาพศักยภาพทางการตลาดสูงและมีโอกาสเพิ่มมูลค่า

- 5) ประชาสัมพันธ์การผลิตสินค้าทางการเกษตรที่ได้มาตรฐาน

ปลอดภัย

จากกลยุทธ์ดังกล่าวแล้วแต่เป็นการยกระดับในการพัฒนาคุณภาพในการผลิตพริก
ของเกษตรกรในจังหวัดศรีสะเกษ ให้เข้าสู่ระบบการตรวจรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรตามที่
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดนโยบายไว้ เพื่อพัฒนาคุณภาพพริกของไทยให้ตาม
มาตรฐานสากลและทำให้เกษตรกรที่ผลิตพริกมีอาชีพที่ยั่งยืนต่อไป

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า นโยบายการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและได้
มาตรฐาน เป็นการรณรงค์ให้เกษตรกรหันมาให้ความสนใจและตระหนักถึงความปลอดภัยใน
กระบวนการผลิต ซึ่งจะเป็นผลดีต่อผู้ผลิต ผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม ซึ่งพริกเป็นพืชอาหารที่คน
ส่วนใหญ่นิยมบริโภคและมีู่ทางการตลาดที่สามารถแข่งขันในตลาดต่างประเทศได้ เป็นพืชที่สร้าง
รายได้ให้เกษตรกรและนำเงินจากการขายผลผลิตพริกเข้าประเทศปีละหลายร้อยล้านบาทในแต่ละปี
จังหวัดศรีสะเกษ เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความสำคัญกับการส่งเสริมคุณภาพผลผลิตการเกษตร
โดยเฉพาะพริก จึงกำหนดยุทธศาสตร์การผลิตพืชปลอดภัยและได้มาตรฐานไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 3

ของยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด เป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตทางการเกษตรให้มีคุณภาพและปลอดภัย เพื่อให้เกษตรกรผลิตพริกที่มีคุณภาพและสามารถแข่งขันได้

7. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 การยอมรับ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับนวัตกรรม เทคโนโลยีและเกษตรดีที่เหมาะสม พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

7.1.1 อายุ

สงกรานต์ ภักดีคง (2546 :18) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตปาล์มน้ำมันของเกษตรกรในจังหวัดชุมพรพบว่า อายุมีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับเทคโนโลยี เช่นเดียวกับวีณา รัตนประชา (2536 : 17) ที่ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการทำวิจัยเรื่องการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตสมัยใหม่และประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกรที่ปลูกข้าวโพดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยว่าปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อการยอมรับเทคโนโลยีของเกษตรกร คือ อายุของหัวหน้าครัวเรือน ซึ่งมักพบว่าเกษตรกรที่มีอายุน้อยจะยอมรับเทคโนโลยีได้เร็วกว่าเกษตรกรที่มีอายุมาก โดยเกษตรกรที่มีอายุน้อยจะมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความทันสมัย กระตือรือร้น กล้าคิด กล้าทำและกล้าเสี่ยง มากกว่าเกษตรกรที่มีอายุมาก ดังนั้นอายุหัวหน้าครัวเรือนจึงมีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกับการยอมรับเทคโนโลยีของเกษตรกร แนวคิดนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ รุจิพร จารุพงษ์ (2543 : 90) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกข้าวหอมมะลิของเกษตรกรในอำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า อายุของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกข้าวหอมมะลิของเกษตรกร ได้แก่ ระยะเวลาของการใส่ปุ๋ยครั้งที่ 2 อัตราปุ๋ยที่ใส่ในครั้งที่ 2 และวิธีป้องกันกำจัดศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน

มีผลงานบางเรื่องที่พบว่า อายุ ไม่มีความสัมพันธ์หรือไม่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีของเกษตรกร เช่น ผลงานวิจัยของพินิจ เจริญเร็ว (2542:47) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตหน่อไม้ฝรั่งเพื่อการส่งออกของเกษตรกรจังหวัดราชบุรี พบว่า เกษตรกรที่มีอายุแตกต่างกันยอมรับเทคโนโลยีการผลิตหน่อไม้ฝรั่งเพื่อการส่งออก ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากเกษตรกรที่มีอายุมากและอายุน้อยต้องมีการร่วมประชุมร่วมกันทุกเดือน และมีการพบกันทุกวัน ตอนส่งผลผลิต เมื่อมีปัญหาที่ปรึกษากัน เช่นเดียวกัน นิตศน์ กางนภา (2546 : 36) ที่ได้ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีชีวภาพ ในการปลูกพืชของเกษตรกรอำเภออยู่ทาง

จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีชีวภาพในการปลูกพืช เนื่องจาก เกษตรกรอายุมากกับอายุน้อย ได้รับการฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติมาเป็นอย่างดีและได้รับการแนะนำจากเจ้าหน้าที่

7.1.2 การศึกษา

นิทัศน์ กาญจนภา (2546 :19) ที่ได้ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีชีวภาพในการปลูกพืชของเกษตรกร อำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า การศึกษามีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีชีวภาพของเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรที่มีการศึกษาสูงกว่า จะยอมรับนวัตกรรมมากกว่าเกษตรกรที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่า เช่นเดียวกับอำนาจศาสตร์ หัสดิน (2528 : 66) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับนวัตกรรมของชาวไทยภูเขาเผ่าแม้ว หมู่ที่ 19 บ้านป่ากลาง ตำบลศิลาแลง อำเภอบัว จังหวัดน่าน พบว่า หัวหน้าครอบครัวที่มีระดับการศึกษาสูง ยอมรับนวัตกรรมมากกว่า หัวหน้าครอบครัวที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า

7.1.3 ประสพการณ์

ธีระพงษ์ พุทธรักษา (2546: 17) ที่ได้ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์ของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 5 จังหวัดลพบุรี พบว่า ประสพการณ์ในการทำงานของเกษตรกรมีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันกำจัดศัตรูพืช การเก็บเกี่ยว และวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว เช่นกันกับศักดิ์ดา พรรณนา (2542: 55 – 57) ที่ได้ศึกษาเรื่องการยอมรับของเกษตรกรที่มีต่อการใช้สารสกัดสะเดาในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าเกษตรกรที่มีประสพการณ์ในการใช้สารสะเดาแตกต่างกันยอมรับการใช้สารสกัดสะเดาในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชแตกต่างกัน เช่นกัน รุจิพร จารุพงศ์ (2543: 90) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกข้าวหอมมะลิของเกษตรกรในอำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ประสพการณ์การปลูกข้าวหอมมะลิของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกข้าวหอมมะลิของเกษตรกรในเรื่องการคัดเลือกเมล็ดพันธุ์และการระบายน้ำออกหลังการเก็บเกี่ยว

แต่ยังมีผลงานวิจัยของปาโมกษ์ สิริเชษฐ์สกุล (2543: 76) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการศัตรูส้มเขียวหวานแบบผสมผสานของเกษตรกรจังหวัดปทุมธานี พบว่า เกษตรกรที่มีประสพการณ์ในการทำสวนส้มเขียวหวานแตกต่างกัน ยอมรับการจัดการศัตรูส้มเขียวหวานแบบผสมผสานไม่แตกต่างกัน สำหรับบริหารศัตรูข้าวในจังหวัดชัยนาท พบว่า วิธีการปฏิบัติในการบริหารศัตรูข้าวของสตรีเกษตรกรที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารด้านการบริหารศัตรูข้าวจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรหรือเกษตรกรตำบล โดยการ

มาเยี่ยมชมจนถึงไร่นาและให้คำแนะนำวิธีป้องกันกำจัดศัตรูข้าวอย่างสม่ำเสมอทุกสัปดาห์ ตลอดจนได้รับความรู้จากเอกสารคำแนะนำ และจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากเพื่อนบ้าน นอกจากนี้ แสงอรุณ ทองแดง (2537 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้สารจากสะเดาควบคุมแมลงศัตรูพืช ของเกษตรกรจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สารสะเดาของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับการยอมรับการใช้สารสะเดาควบคุมแมลงศัตรูพืชของเกษตรกร อย่างไรก็ตามมีผลงานวิจัยบางเรื่องพบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารของเกษตรกรไม่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีของเกษตรกร ได้แก่ ผลการศึกษาของ ปาโมกษ์ สิริเชี่ยวสกุล (2543:76) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการศัตรูส้มเขียวหวานแบบผสมผสานของเกษตรกรจังหวัดปทุมธานี พบว่า เกษตรกรที่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากเพื่อนบ้าน นักวิชาการจากมหาวิทยาลัย พนักงานบริษัทจำหน่ายสารเคมี โทรทัศน์ แผ่นพับ / โปสเตอร์ คู่มือแนะนำ แลกต่างกันยอมรับการจัดการศัตรูส้มเขียวหวานแบบผสมผสานไม่แตกต่างกัน เนื่องจากเกษตรกรผู้ปลูกส้มส่วนใหญ่มีประสบการณ์และพื้นที่ปลูกส้มมาก เมื่อเกษตรกรมีปัญหาด้านการปลูกส้มก็มักจะไปที่ร้านค้าจำหน่ายสารเคมีเพื่อซื้อสารเคมีและขอคำปรึกษาแนะนำจากร้านค้าและเพื่อนบ้านด้วยกันเพื่อนำมาแก้ไข้ปัญหา

7.1.4 การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่

การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตของเกษตรกร เนื่องจากเจ้าหน้าที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและเผยแพร่เทคโนโลยีไปสู่เกษตรกร อีกทั้งคอยกระตุ้น ติดตามให้ความช่วยเหลือแนะนำในด้านต่าง ๆ จนทำให้เกษตรกรรับรู้ รับทราบ มีการทดลองปฏิบัติจนกระทั่งเกิดการยอมรับ โดยมีผลงานวิจัยที่พบว่าการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีของเกษตรกร ได้แก่ กิตติพงษ์ สิริโชติ (2544 : 64-70) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับในการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) กรณีศึกษาชาวสวนทุเรียนในจังหวัดจันทบุรี สรุปว่า การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) ได้รับความสำเร็จเพราะมีปัจจัยที่สำคัญคือ เจ้าหน้าที่ฝ่ายส่งเสริมการเกษตรได้จัดให้มีการประชุมแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์และปัญหาระหว่างชาวสวนทุเรียน อันเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญสร้างความพึงพอใจให้กับเกษตรกร นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้เกิดการขยายตัวและยอมรับการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน ซึ่งแสดงว่านักวิชาการหรือนักส่งเสริมการเกษตรมีบทบาทสำคัญกับตัวชาวสวนเอง เป็นลักษณะของการถ่ายทอดเทคโนโลยีในลักษณะจากเบื้องบน ไปสู่เบื้องล่าง

7.1.5 การเป็นสมาชิกกลุ่ม

วัลลี โสพิน และ กฤษฎา นิคมรัตน์ (2542:270 – 274) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาควบคุมโรครากเน่าโคนเน่าทุเรียน พบว่า เกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันเกษตรกร ยอมรับการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มามากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มสอดคล้องกับผลการวิจัยของชไมพร สมจิตรานุกิจ (2540 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้สมุนไพรทดแทนสารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในชุมชนหนึ่ง จังหวัดอุดรธานี พบว่า กลุ่มเครือข่ายทางสังคมของเกษตรกรมีผลต่อการยอมรับการใช้สมุนไพรทดแทนสารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร และรุจิพร จารุพงศ์ (2543 : 91) ที่ได้ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกข้าวหอมมะลิของเกษตรกรในอำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มของเกษตรกร มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกข้าวหอมมะลิในเรื่องอัตราปุ๋ยที่แนะนำให้ใส่ครั้งแรก การตรวจแปลงนาเพื่อสำรวจศัตรูพืช การลดความชื้นในเมล็ดข้าวก่อนจำหน่าย การคัดเมล็ดพันธุ์และการระบายน้ำออกก่อนเก็บเกี่ยว

7.1.6 จำนวนแรงงานในการเกษตร

จากการศึกษาของรุจิพร จารุพงศ์ (2543 : 91) เรื่องการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกข้าวหอมมะลิของเกษตรกรในอำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า จำนวนแรงงานในการปลูกข้าวของเกษตรกร มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวหอมมะลิของเกษตรกรในเรื่อง การคัดเมล็ดพันธุ์ การระบายน้ำออกก่อนเก็บเกี่ยว การลดความชื้นในผลผลิตข้าวก่อนจำหน่าย และอัตราปุ๋ยที่แนะนำให้ใส่ครั้งแรก สอดคล้องกับผลงานวิจัยของทิพยา นวลแก้ว (2542 : 96-99) ที่ได้ศึกษาผลการดำเนินงานโครงการป้องกันกำจัดศัตรูพืชผักโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกรที่ปลูกพืชผักในมุ้งตาข่าย ในล่อนและเกษตรกรที่ปลูกพืชผักในที่โล่งแจ้ง ในจังหวัดปทุมธานีและอ่างทอง พบว่า แรงงานมีผลต่อการใช้เชื้อ B.T. หรือไส้เดือนฝอย และการใช้สารสกัดสะเดาของเกษตรกรผู้ปลูกพืชผักทั้ง 2 แบบและเช่นเดียวกันกับ ศิวะ ตะเคียนศก (2544:บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรในอำเภอบุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า แรงงานในครัวเรือนมีผลต่อการทำเกษตรทฤษฎีใหม่

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของ สุริชาติ สมวัฒน์ศักดิ์ (2539 : 106 -109) เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้ปุ๋ยชีวภาพในนาข้าวของเกษตรกรในภาคกลาง พบว่า จำนวนแรงงานในครัวเรือนของเกษตรกร ไม่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการใช้ปุ๋ยชีวภาพ เช่นเดียวกับการศึกษาของปาโมกษ์ สิริเชี่ยวสกุล (2543: 76) เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการจัดการศัตรูส้มเขียวหวานแบบผสมผสานของเกษตรกร จังหวัดปทุมธานี พบว่า แรงงานในการเกษตร ไม่มีผลต่อการจัดการศัตรูส้มเขียวหวานของเกษตรกร

7.1.7 รายได้

ผลงานการวิจัยที่พบว่า รายได้มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีของเกษตรกร ได้แก่ ผลงานวิจัยของ วิไลภรณ์ ชนกนาศัย (2538 : 119) ที่ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการใช้เทคโนโลยีการปลูกถั่วเหลืองในฤดูแล้งของเกษตรกร อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก พบว่าระดับรายได้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้เทคโนโลยีการปลูกถั่วเหลืองในฤดูแล้งของเกษตรกร อธิบายได้ว่า เกษตรกรที่มีรายได้มากย่อมมีเงินทุนที่จะซื้อปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เช่นปุ๋ยเคมี สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช อันเป็นการใช้เทคโนโลยีเพื่อการผลิตถั่วเหลืองได้มากกว่า เกษตรกรที่มีรายได้น้อยกว่า และเกษตรดา เกตุมณี (2539 : 85) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทดลองทำนาหว่านน้ำตมโดยการลดการไถพรวนของเกษตรกรอำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท พบว่า รายได้จากการทำนามีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจทำนาหว่านน้ำตมโดยลดการไถพรวนของเกษตรกรอย่างไร ก็ตามมีผลงานวิจัยบางเรื่อง ที่พบว่ารายได้ไม่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีของเกษตรกร ได้แก่ การศึกษาของศักดา พรรณนา (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการยอมรับของเกษตรกรที่มีต่อการใช้สารสกัดสะเดาในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า เกษตรกรที่มีรายได้แตกต่างกันยอมรับการใช้สารสกัดสะเดาไม่แตกต่างกันและ ปาโมกษ์ สิริเชียวสกุล (2543 : 76) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการศัตรูส้มเขียวหวานแบบผสม ผสานของเกษตรกรในจังหวัดปทุมธานี พบว่า รายได้จากการทำสวนส้มของเกษตรกรที่แตกต่างกันมีการจัดการศัตรูส้มเขียวหวานโดยวิธีผสมผสานไม่แตกต่างกัน

7.1.8 ขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตร

จากการศึกษาของแสงอรุณ ทองแดง (2537 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้สารจากสะเดาควบคุมแมลงศัตรูพืช ของเกษตรกรจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรมีความสัมพันธ์กับการยอมรับการใช้สารจากสะเดาควบคุมแมลงศัตรูพืชของเกษตรกร สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิมพ์พิศ ทิฆะเนตร์ (2539 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกรอำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ขนาดของพื้นที่เพาะปลูกหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกรมีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกรเช่นเดียวกันกับ ประสงค์ บุญเจริญ (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตสับปะรดโดยใช้เกษตรกรที่เหมาะสมของเกษตรกรในจังหวัดชุมพรและสอดคล้องกับ บังอร แสงอินทร์ (2548 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรอำเภอจามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา พบว่าขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตร มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการปลูกมันสำปะหลังของเกษตรกร

7.1.7 รายได้

ผลงานการวิจัยที่พบว่า รายได้มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีของเกษตรกร ได้แก่ ผลงานวิจัยของ วิไลภรณ์ ชนกนาศัย (2538 : 119) ที่ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการใช้เทคโนโลยีการปลูกถั่วเหลืองในฤดูแล้งของเกษตรกร อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก พบว่าระดับรายได้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้เทคโนโลยีการปลูกถั่วเหลืองในฤดูแล้งของเกษตรกร อธิบายได้ว่า เกษตรกรที่มีรายได้มากย่อมมีเงินทุนที่จะซื้อปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เช่นปุ๋ยเคมี สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช อันเป็นการใช้เทคโนโลยีเพื่อการผลิตถั่วเหลืองได้มากกว่า เกษตรกรที่มีรายได้น้อยกว่า และเกษตรดา เกตุมณี (2539 : 85) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทดลองทำนาหว่านน้ำตมโดยการลดการไถพรวนของเกษตรกรอำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท พบว่า รายได้จากการทำนามีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจทำนาหว่านน้ำตมโดยลดการไถพรวนของเกษตรกรอย่างไร ก็ตามมีผลงานวิจัยบางเรื่อง ที่พบว่ารายได้ไม่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีของเกษตรกร ได้แก่ การศึกษาของศักดิ์ดา พรรณนา (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการยอมรับของเกษตรกรที่มีต่อการใช้สารสกัดสะเดาในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า เกษตรกรที่มีรายได้แตกต่างกันยอมรับการใช้สารสกัดสะเดาไม่แตกต่างกันและ ปาโมกษ์ สิริเชียวสกุล (2543 : 76) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการศัตรูส้มเขียวหวานแบบผสมผสานของเกษตรกรในจังหวัดปทุมธานี พบว่า รายได้จากการทำสวนส้มของเกษตรกรที่แตกต่างกันมีการจัดการศัตรูส้มเขียวหวาน โดยวิธีผสมผสานไม่แตกต่างกัน

7.1.8 ขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตร

จากการศึกษาของแสงอรุณ ทองแดง (2537 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้สารจากสะเดาควบคุมแมลงศัตรูพืช ของเกษตรกรจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรมีความสัมพันธ์กับการยอมรับการใช้สารจากสะเดาควบคุมแมลงศัตรูพืชของเกษตรกร สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิมพ์พิศ ทิชนะเนตร์ (2539 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกรอำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าขนาดของพื้นที่เพาะปลูกหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกรมีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกรเช่นเดียวกับ ประสงค์ บุญเจริญ (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตสับปะรดโดยใช้เกษตรกรที่เหมาะสมของเกษตรกรในจังหวัดชุมพรและสอดคล้องกับ บังอร แสงอินทร์ (2548 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรอำเภอขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา พบว่าขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตร มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการปลูกมันสำปะหลังของเกษตรกร

จังหวัดนครราชสีมา พบว่าขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตร มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการปลูกมันสำปะหลังของเกษตรกร

อย่างไรก็ตามมีผลงานวิจัยที่พบว่าขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีของเกษตรกร ได้แก่ ผลงานวิจัย ของ ศิริินยา ทับทิม (2539 : 73-74) ที่ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูข้าวของเกษตรกรในอำเภอบางไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี พบว่า ขนาดพื้นที่เพาะปลูกข้าวไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูข้าวของเกษตรกร และสุดใจ วงษ์สุด (2532 : 112) ที่ได้ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวของเกษตรกรตามโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวแบบครบวงจรในจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า เกษตรกรที่มีขนาดพื้นที่ทำนาแตกต่างกันยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวไม่แตกต่างกัน

7.1.9 แหล่งเงินทุน

เกษม อุปราสิทธิ์ (2537 : 102) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับคำแนะนำการปลูกเสาวรสของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การใช้สินเชื่อของเกษตรกรมีผลต่อการยอมรับคำแนะนำการปลูกเสาวรสของเกษตรกร กล่าวคือ เกษตรกรที่มีโอกาสกู้ยืมเงินจากแหล่งสินเชื่อต่าง ๆ จะมีการยอมรับตามคำแนะนำการปลูกเสาวรสนี้ เนื่องจากเทคโนโลยีการปลูกเสาวรสนี้ให้ผลผลิตต่อไร่สูง จำเป็นต้องใช้เงินทุนพอสมควร โดยเฉพาะการทำค้าง การใส่ปุ๋ยและการใช้สารเคมี จึงจำเป็นต้องใช้เงินทุนเพื่อจัดซื้อปัจจัยการผลิตให้เพียงพอ สอดคล้องกับผลการวิจัยของสักรินทร์ วรินทร์ (2539 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้เทคโนโลยีของเกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่ ในเขตพื้นที่อำเภอฝางและอำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าเงินทรมีผลต่อระดับการใช้เทคโนโลยีของเกษตรกรผู้ทำสวนลิ้นจี่ และทิพยา นวลแก้ว (2542 : 96-99) ที่ได้ศึกษาผลการดำเนินงานโครงการป้องกันกำจัดศัตรูพืชผักโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกรที่ปลูกพืชผัก ในมุ้งตาข่ายในล่อนและเกษตรกรที่ปลูกพืชผักในที่โล่งแจ้ง ในจังหวัดปทุมธานีและอ่างทอง พบว่า แหล่งเงินทุนมีผลต่อการใช้เทคโนโลยีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชผักโดยวิธีผสมผสานในด้านการใช้เชื้อ B.T. หรือไส้เดือน และการใช้สารสกัดสะเดาของเกษตรกรผู้ปลูกพืชผักทั้ง 2 แบบ

7.2 การผลิตพริก

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตพริก พอสรุปได้ดังต่อไปนี้
ศูนย์วิจัยพืชสวนศรีสะเกษ (2544 : 161) ได้ศึกษาว่า พริกพันธุ์หัวเรือเป็นพริกชี้หนูผลใหญ่ เป็นพันธุ์ที่มีความเหมาะสมและตอบสนองต่อธาตุอาหาร ให้ผลผลิตสูง ผลผลิตมี

คุณภาพ มีความบริสุทธิ์ของพันธุ์ สามารถปลูกในสภาพภูมิอากาศของภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้

ศูนย์วิจัยพืชสวนศรีสะเกษ (2545: 54 – 56) ได้ศึกษาว่า พริกพันธุ์หัวเรือมีความต้องการปริมาณน้ำน้อยและสามารถให้ผลผลิตที่สูงกว่าพันธุ์ที่เปรียบเทียบกัน คือ พันธุ์หัวสี่ทนต์ 1 จึงเหมาะที่จะปลูกในพื้นที่ที่มีน้ำน้อยอย่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้

กิตติพงษ์ งามฉวี (2528: 58) กล่าวว่า การขาดธาตุอาหารไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโปแตสเซียม มีผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของพริกหยวกและพริกขี้หนูอย่างมาก คือ ทำให้ความสูงของลำต้น จำนวนกิ่ง ความกว้างของพุ่ม ลำต้นและความกว้างของพุ่มราก น้ำหนักสดของลำต้นและราก น้ำหนักแห้งของลำต้นและราก น้อยกว่าที่ปลูกในสภาพได้รับธาตุอาหารหลักครบทุกธาตุอาหาร

สิริรักษ์ ภูทอง (2540 : 42) กล่าวว่า การพรางแสงมีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตทางด้านความกว้างและความสูงของทรงพุ่ม พื้นที่ใบ น้ำหนักแห้งรวม ความมีชีวิตของละอองเกสรตัวผู้ ความงอกของละอองเกสรตัวผู้และเปอร์เซ็นต์การติดผลตลอดจนผลผลิตและคุณภาพของเมล็ด

7.3 เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับการผลิตพริก

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเกษตรดีที่เหมาะสม พอสรุปได้ดังนี้ ศูนย์วิจัยพืชสวนจังหวัดศรีสะเกษ (2542: 74) ที่ได้ศึกษาการใช้เทคโนโลยีการผลิตพริกเพื่อการส่งออก โดยเน้นความอุดมสมบูรณ์ของดินและธาตุอาหารพืช เนื่องจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่ปลูกในดินทราย ซึ่งมักขาดธาตุอาหารหลักและธาตุอาหารเสริมบางธาตุ ทำให้ผลผลิตต่ำ จากการศึกษาได้ใช้ปุ๋ย Ca, Mg, Mn, Cu และ Zn ครบทุกธาตุ พริกมีการเจริญเติบโตสูงสุด และให้ผลผลิตทั้งพริกสดและพริกแห้ง สูงถึง 1,247 และ 347 กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ

ศูนย์วิจัยพืชสวนจังหวัดศรีสะเกษ (2540: 67) ได้ศึกษาการคัดเลือกพริกขี้หนูรับประทานสด พันธุ์หัวเรือ เพื่อการส่งออกซึ่งเดิมพริกพันธุ์หัวเรือมีความแปรปรวน ทั้งขนาดและสีของผล ตลอดจนความไม่สม่ำเสมอของพันธุ์ การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์โดยพิจารณาความดก สีของผล การเจริญเติบโตแข็งแรง มีการเป็นโรคน้อย

เบลเยี่ยม เจริญพานิช (2541: 162) ระบุว่า การใช้เทคโนโลยีการปลูกพริกที่เหมาะสม ฤดูปลูกพริกได้ตลอดปี ถ้าจะปลูกให้ได้ราคาดี ควรเพาะกล้าในเดือนกันยายน – ตุลาคม เพราะจะขายพริกสดได้ราคาสูง การปลูกส่วนมากจะเพาะกล้าปลูกก่อน ควรเตรียมแปลงเพาะกล้ากว้าง 1 เมตร ขุดพลิกดินลึก 8 - 10 นิ้ว ตากแดด 5 - 7 วัน ย่อยดินให้ละเอียดใส่ปุ๋ยคอก คลุกเคล้า

เข้ากัน 4 - 5 กิโลกรัม ต่อ 1 ตารางเมตร เกือบคืนให้เรียบ การเพาะเมล็ด 100 กรัม ปลูกลงได้ 1 ไร่ (3,200 ต้น) ไร่เป็นแถว ตามร่องดิน ๆ ระหว่างแถวห่างกัน 3 - 5 เซนติเมตร ไร่เมล็ดเสร็จกลบหน้าดิน คลุมด้วยฟาง รดน้ำให้ชุ่มผสมสารเคมีกำจัดแมลงและเชื้อรา ต้นกล้ามีใบจริง 2 - 3 ใบ จึงแยกปลูกลงได้ การปลูก หลุมปลูกขุดลึก 1 หน้าจอบ (30 x 30 เซนติเมตร) ปลูกเป็นแถวคู่ แถวเดี่ยวก็ได้ ถ้าปลูกแถวคู่ใช้ระยะห่างแถวคู่ 120 เซนติเมตร ระหว่างแถว 80 เซนติเมตร ระหว่างต้น 50 เซนติเมตร ถ้าแถวเดี่ยวระหว่างแถว 100 เซนติเมตร ระหว่างต้น 50 เซนติเมตร 1 ไร่ปลูกลงได้ประมาณ 3,200 ต้น หลุมปลูกรองกันหลุมด้วยปุ๋ยคอก 2 - 3 กำมือ ปุ๋ยเคมี 1 ช้อนชาต่อหลุม ฟูราดาน 2 กรัม คลุกเคล้าด้วยกันแล้วนำต้นกล้าลงปลูก การดูแลรักษา หลังจากปลูกควรให้น้ำทุกวัน พอเริ่มแตกกิ่งก้าน จึงสังเกตความชื้นของดินในแปลงก่อนให้น้ำ หลังปลูก 20 วัน ใส่ปุ๋ยเคมี 15 - 15 - 15 อัตรา 25 กิโลกรัมต่อไร่ หรือ 1 ช้อนชาต่อหลุม หรือปุ๋ยยูเรีย 10 กิโลกรัมต่อไร่ ใส่ทุก ๆ 20 วัน และตรวจสอบการระบาดของเพลี้ยไฟและเชื้อราตลอด

ประเสริฐ อนุพันธ์ (2538: 1) ระบุว่า พืชสวนที่มีศักยภาพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พริกเป็นพืชที่มีความสำคัญชนิดหนึ่ง ผลผลิตส่วนใหญ่ใช้บริโภคในประเทศ พริกแห้งยังสามารถส่งเป็นสินค้าส่งออกนารายได้เข้าประเทศจำนวนมากและยังนำไปสกัดสาร Capsacin ซึ่งเป็นส่วนผสมของยาชนิดต่าง ๆ และได้รายงานถึงการปรับปรุงพันธุ์พริกที่เหมาะสมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งปรับปรุงจากสายพันธุ์ห้วยสีทน 1 คือ พันธุ์ 5/1 ให้ผลผลิตสูงกว่า สามารถใช้ทั้งรับประทานสดและทำพริกแห้งได้ดี